

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 32.

Onsdagen den 31 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträdet.

§ 1.

Till afgörande förelåg Lag-Utskottets Utlåtande N:o 46, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871. *Om ändring i gällande fattigvårdsförordning.*

Motionären, ledamoten af Andra Kammaren, Herr *Sven Nilsson* hade föreslagit, att Riksdagen måtte besluta den förändring i ofvannämnda förordning, »att den som antingen erkänt faderskapet, eller genom laga kraftvunnen dom blifvit ålagd utgifva uppfostringsbidrag till oäkta barn, äfvensom moder till sådant barn, skall underkastas samma ansvar och skyldigheter, som enligt samma förordning äro ålagda föräldrar med äkta barn, som lemnas till försörjning af fattigvården.»

Utskottet hade med anledning häraf hemställt, att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af 35 § i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Häri genom förordnas, att 35 § i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871 skall erhålla följande ändrade lydelse:

35 §.

1. Fattigvårdsstyrelse tillkommer målsmans- och husbonderätt öfver den, som af fattigvårdssamhället åtnjuter full försörjning, hvilken ej blott tillfällig är, samt husbonderätt ej mindre öfver en hvar, som för sig åtnjuter annan fattigvård, än ock öfver den, hvars

Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.

minderåriga barn eller hvars hustru enligt 1 § åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig; gällande den målsmans- och husbonderätt så länge fattigvården fortfar.

(Forts.)

2. Om någon genom lätja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård måst enligt 1 § någon af dem lemnas, skall han, äfven om fattigvården är tillfällig, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, till dess den kostnad, fattigvårdssamhället tillskyndats, blifvit godtgjord. Till enahanda påföljd är den förfallen, hvars minderåriga barn, enligt hvad här nedan sägs, för betlande anhålles och på fattigvårdssamhälles bekostnad hemsändes, *äfvensom den, hvilken genom domstols laga kraft egande utslag blifvit förpligtad att utgifva barnuppfostringsbidrag, der han undandrager sig att bidraget utgifva.*

3. Den fattigvårdsstyrelse tillkommande husbonderätt må styrelsen å annan öfverlåta.

4. Skulle arbetsför person, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde och ej är minderårig, vägra att fullgöra arbete, som honom föresättes af styrelsen eller annan, å hvilken husbonderätten öfverlåtits, eller eljest visa tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, och rättar han sig ej efter styrelsens varning, må styrelsen, då hon aktar nödigt, om förhållandet göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande. Visar åter annan, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, må, om han fyllt femton år, hans underhåll för någon tid minskas, och eger, om han yngre är, styrelsen låta honom lämpligen aga.

Efter uppläsandet af detta förslag anförde:

Herr Ahlström: För min del hyser jag tvifvelsmål om hvad det föreslagna nya stadgandet, för den händelse det blefve lag, skulle anses innebära. Stadgandet innehåller, att den, som genom domstols laga kraft egande utslag blifvit förpligtad att utgifva barnuppfostringsbidrag, skall, der han *undandrager sig* att bidraget utgifva, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde. Den tolkning, som efter orden ligger närmast till hands, skulle väl vara den, att den dömde hade tillgång, men icke godvilligt utgäfve bidraget. I sådant fall är det emellertid naturligt, att fattigvårdsstyrelsen låter exekutivt uttaga beloppet och således icke har något behof af husbondevälde öfver personen eller af hans arbete. Det kan således icke afse något annat fall än det, då den dömde icke förmår betala uppfostringsbidraget. I sådant fall får man då, såsom författningen i öfrigt också gör, skilja emellan om fattigdomen är sjelfförvälad eller icke, och om det understöd, som af fattigvårdssamhället lemnas, är ständigt eller endast tillfälligt. Det moment, hvartill Utskottet ansett lämpligt foga det nya stadgandet, innehåller i första punkten: »Om någon genom lätja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd,

att fattigvård måst enligt 1 § någon af dem lemnas, skall han, äfven om fattigvården är tillfällig, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde». Deraf, att Utskottet hitfört det nya stadgandet, skulle man kunna draga den slutsats, att, fastän Utskottets motivering icke gifver någon bestämd ledning därför, Utskottet tänkt sig, att icke en oföryllad fattigdom utan blott sådana omständigheter, som äro jemförliga med dem, som i första punkten af momentet omnämnas, skulle föranleda, att den uppfostringsbidragsskyldige komme under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde. Det kan väl också icke vara rimligt, att, då en fader underlåter, genom lätja och liknöjdhet, att försörja sin egen familj, sin hustru och sina legitima barn, han icke skulle vara underkastad samma stränga påföljd, som skulle drabba den, hvilken måhända icke är fader och som icke ens är förklarad att vara fader till det barn, åt hvilket han har blifvit dömd att utgifva uppfostringsbidrag; och icke heller kan det vara rätt, att något, som enligt lag icke i allmänhet belägges med ansvar, skulle i sjelfva verket genom den arbetskyldighet, som fattigvårdsstyrelsen på grund af sitt husbondevälde kunde ålägga en person, komma att för honom medföra ett slags straff af ganska svår art. Det är likväl, som jag redan nämnt, icke uttryckt af Utskottet hvad som åsyftas med orden »undandraget sig». Äfven om man deråt skulle kunna gifva den lindrigaste tydningen, kunde dock olika meningar göra sig gällande derom, huruvida arbetskyldighet skulle kunna påfordras äfven för ett blott och bart *tillfälligt* understöd åt ett oäkta barn, och detta äfven då den, som är skyldig utgifva bidraget till barnets uppfostran, icke har *genom lätja eller liknöjdhet* varit till sin oförmåga vållande.

Jag ber vidare att få påpeka ett fall, som kan inträffa, då detta stadgande skulle medföra rent af svåra följder. Vi tänka oss att en man, som är dömd att utgifva uppfostringsbidrag till ett barn, sedermera gifter sig med en annan qvinna än den, som är moder till barnet, och inom äktenskapet erhåller ett eller flera barn. Om nu denne mans arbetsförmåga endast jemnt och nått räcker till att försörja hans familj, och han således blir urståndsatt att utgifva uppfostringsbidraget, så skulle styrelsen i det fattigvårdssamhälle, der modern till barnet är boende och dit således barnet hör, men hvilket kanske är ett annat än det, hvarinom mannen är bosatt, vara berättigad enligt detta stadgande att fordra, att en sådan familjefader skulle för förstnämnda samhälles räkning arbeta, till dess uppfostringsbidraget blifvit guldets. Jag hemställer, om det vore rätt, då derigenom skulle vållas, att hans egen hustru och hans egna barn skulle komma att lida nöd och falla ett annat fattigvårdssamhälle till last. Nej! detta kan icke vara rätt, vare sig med hänsyn till hans egen familj eller det samhälle, der han är bosatt. Jag nämnde att barnet måhända icke är hans, och jag tror att vi, som hafva haft att taga befattning med dylika rättssaker, litet hvar kommit till den erfarenheten, att det icke så sällan inträffar, att den, som blifvit dömd att utgifva uppfostringsbidrag, kanske i verkligheten icke är den mest skyldige.

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.*
(Forts.)

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.*
(Forts.)

Jag kan icke neka till att motionen vid första påseendet förefaller mycket behjertansvärd, men detta är blott därför, att den tilltalar känslan. Men, mine herrar! vi få, som man så ofta erinrat, dock icke lagstifta med tanken hufvudsakligen rigtad på hvad som tilltalar våra känslor, utan vi måste taga hänsyn till förhållandena, sådana de i verkligheten äro. Derfor och på grund af hvad jag i korthet nu anfört, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Det kan väl icke leda till något resultat vid denna riksdag, hvilket beslut än denna Kammare fattar, eftersom Första Kammaren afslagit det föreliggande förslaget. Om Första Kammaren antagit förslaget, sådant det föreligger, kunde man måhända äfven här antagit detsamma. Men för min del får jag erkänna, att Utskottet icke varit riktigt lyckligt vid valet af det tillägg, som Lag-Utskottet gjort till den förevarande författningen, emedan jag tror, att det icke till fullo afhjelper de brister, som jag velat hafva afhjulpne, och i öfrigt är förslaget otydligt, äfven om det skulle tillämpas på det sätt Utskottet föreslagit. Utskottet säger sjelft, att en fader, som erkänt faderskapet, skulle efter nu gällande fattigvårdsförordning vara förbunden att stå samma ansvar som en fader till äkta barn. Jag vill icke motsätta mig en sådan uppfattning af författningens mening, då en sådan auktoritet som Lag-Utskottet uttalar den. Men fråga är, om Lag-Utskottet icke nu med sitt förslag omintetgjort en sådan tolkning af ifrågavarande förordning. Man kan ju tänka sig, att en fader ej förr än inför domstolen erkänner sig vara fader till ett barn och på grund häraf blir dömd att utgifva uppfostringsbidrag. Denne skulle då äfven komma under samma kategori som den, som brister åt edgången och derigenom blir enligt Lag-Utskottets förslag dömd till ersättningsskyldighet. Jag tror således, att det af Utskottet föreslagna tillägget är mycket otydligt, såvida en fader till oäkta barn, som erkänt faderskapet, fortfarande kan förklaras skyldig att stå samma ansvar som en fader till äkta barn. Och jag tror, att som Utskottet nu skrivit tillägget till förordningen, har det sjelft tillintetgjort verkan af den författning, som finnes, så att detta förslag är sämre än den lagstiftning, som redan finnes i ett sådant fall, då fader till oäkta barn blir af domstol dömd till uppfostringsbidrag på grund af sitt erkännande till faderskapet.

Jag tror, att det är alldeles nödvändigt att någonting göres, som likställer fader till oäkta barn med fader till äkta barn inför kommunalmyndigheterna. Jag tror icke jag misstager mig mycket, om jag säger, att åtminstone vi på landsbygden haft den erfarenheten, att under senare tider fattigvården ganska ofta och hårdt betungas icke endast af de oäkta barnen utan äfven af mödrarne till dessa barn, och det är i många fall till och med den största tungan för fattigvårdssamhällena, medan lagen är alldeles vanmäktig mot fadern. Det inträffar mycket ofta, att fadern till ett sådant barn om han nu erkänner sitt faderskap eller blir dömd på bristande edgång, genom lösöre köp eller annorledes undanhåller alla sina till-

gångar och således icke medgifver någon tillgång att kunna hjälpa modern, som han gjort urståndsatt att försörja sig sjelf, och icke heller det barn, som han skaffat till världen. Det förefaller mig därför högst märkvärdigt, att det icke finnes något stadgande, som kan gifva kommunalmyndigheterna rätt att hålla efter en sådan fader, så att han fullgör sina skyldigheter icke endast mot modern utan äfven mot barnet, lika väl som kommunalmyndigheterna hafva en sådan rätt emot fader till äkta barn. Om det nuvarande tillståndet skall få fortfara länge, så är det min öfvertygelse, att fattigvården på landsbygden blifver så stor, att en lagstiftningsåtgärd i antydda hänseendet kommer att af nödvändigheten framtvingas. Jag fick det utslag, som jag bifogat min motion, mig tillsändt samma dag motionstiden tilländagick, och jag hade då icke tillräcklig tid att sätta mig så in i denna fråga, som varit önskligt, för att upprätta ett fullständigt lagförslag, innan jag lemnade den till Riksdagens pröfning, men jag förestälde mig, att, om jag öfverlemnade saken till Utskottet, detta skulle, enär öfverklagade förhållandet är så allmänt inom landsbygden, lägga sig all vinn om att utreda frågan. Jag tror icke, att Lag-Utskottet dervid varit mycket angeläget, ty om så varit förhållandet, skulle nog ett annat resultat vid denna riksdag vunnits. Nu har en talare gjort den anmärkningen, att det vore orimligt, att, om en person, som lägrat en qviina och sålunda blifvit fader till ett oäkta barn, derefter gifte sig och i äktenskapet finge barn, kommunen skulle kunna hålla efter denne fader och hafva husbonderätt öfver honom, emedan hustrun och de äkta barnen skulle lida deraf. I sanning ett mycket märkvärdigt skäl. Konseqvensen häraf är, att kommunen skall uppfostra alla oäkta barn, der fadern ej vill göra det. Mine herrar, är sådant rimligt? Men jag hemställer, om icke samma förhållande kan ega rum med en fader till äkta barn, som talaren tycker vara så orimligt emot fadern till det oäkta barnet. En person är gift och har barn inom äktenskapet. Hustrun dör. Mannen gifter om sig och får ny familj. Fadern vill ej försörja barnen under förra äktenskapet. Men kommunen har rätt att tillhålla honom fullgöra sina faderliga pligter, om än den öfriga familjen derpå får lida. Förhållandet blir ju i sådant fall alldeles enahanda, om mannen undandraget sig att underhålla hela denna familj. Det skälet emot mitt förslag anser jag således icke giltigt för den mening som uttalades; snarare skulle jag tro af hvad jag nu yttrat, det vara ett skäl för mitt förslag, ty är satsen riktig i ena fallet, så är den också riktig i andra fallet. Har kommunalmyndigheten rätt att tillhålla den som är fader till äkta barn att fullgöra sina förbindelser emot dem, så bör samma myndighet desto mera hafva en sådan rätt emot fader till oäkta barn. Jag kan visserligen icke, såsom den föregående talaren påstod, med säkerhet säga, huruvida en person, som genom bristande åt förelagd edgång dömts att utgifva uppfostringsbidrag, är fader eller icke till det barn, för hvilket han dömts utgifva bidraget. Men jag hemställer huruvida icke, om en person inför rätta eller genom att ingå förening erkänner sig vara fader

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
föreskrifning.*

(Forts.)

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.
(Forts.)*

till ett barn, ett misstag äfven då kan ega rum i sådant afseende lika väl som då någon genom bristande åt förelagd ed blifvit ålagd utgifva bidrag till ett barns uppfostran. Är nu fadern skyldig i ena fallet att ställa sig under kommunalstyrelsens husbondevælde, lärer han väl äfven vara skyldig i det andra.

Jag föreställer mig, att möjligen ej blott de betänkligheter den talare, som först hade ordet, yttrat, utan äfven och ännu mera de anmärkningar, jag sjelf nu framställt mot Lag-Utskottets förslag, kunna hafva varit anledningen till det beslut Första Kammaren fattat. Jag skall därför icke heller yrka bifall till detta förslag. Men oaktadt frågan för i år är fallen, hoppas jag, att en opinionsyttring måtte komma till stånd i denna Kammare till förmån för mitt förslag. Jag anhåller för den skull om återremiss till Lag-Utskottet, i syfte att Lag-Utskottet måtte komma fram med ett förslag i öfverensstämmelse med min motion.

Herr von der Lancken: Då Första Kammaren, som bekant, redan afslagit Utskottets hemställan, anser jag, i likhet med en föregående talare, frågan icke vara af synnerligt intresse. Dock anser äfven jag detta lagförslag vara af den vikt, att det icke bör kunna anses vara förspild tid att ofra några minuter på att debattera detsamma.

Jag är ense med motionären deri, att föräldrar till legitima och illegitima barn borde i ifrågavarande hänseende ställas lika. Det finnes icke någon rättsgrund för att icke samma skyldigheter böra ålaga dem gent emot fattigvårdssamhället. Svårigheterna uppstå först här. Man kommer vid tillämpningen af denna grundsats till bevisningen rörande faderskapet. Noga räknadt hvilat ju hvarje bevis för faderskapet ytterst på en presumtion, men en presumtion, som, i fråga om det legitima faderskapet, till följd af den helgd, hvarmed äktenskapet omgifves, på grund af aktningen för den gifta qvinnan m. m. vinner den styrka, att i regeln motbevisning icke ens tillstädjes. Helt annorlunda ställer sig förhållandet, då det gäller det illegitima faderskapet. Uppenbarligen kan der ej heller någon bevisning för sjelfva faktum, för faderskapet, åstadkommas. Erkännandet så väl som den vanliga edgångsresolutionen kan ej afse annat än det förhållande, att en förbindelse emellan den maunen och den qvinnan egt rum, men att bevisa, att den mannen är fader, torde förblifva en omöjlighet. Detta bör också tagas i betraktande vid lagstiftningen i denna fråga.

Lag-Utskottets nu afgifna förslag tillfredsställer mig icke i något hänseende. Lag-Utskottet har uppenbarligen icke rätt fattat den princip, som bör ligga till grund för det hela. I 3 § af nu gällande fattigvårdsförordning heter det: »En hvar, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sig sjelf och sina minderåriga barn, så ock arbetsför man sin hustru; åliggande i öfrigt föräldrar och barn att i mån af behof, å ena, och förmåga, å andra sidan, hvarandra försörja». Nu säger Utskottet, att dessa bestämmelser ega tillämpning äfven på det illegitima faderskapet. Men

huru skall då faderskapet bevisas? Det kan bevisas antingen genom eget erkännande eller derigenom, att edgång ådömes men ej fullgöres. Men icke i någotdera fallet kommer man längre än till en juridisk presumption. Således torde icke nämnde § i dess nuvarande lydelse kunna tillämpas på det illegitima faderskapet; och Lag-Utskottet har icke gjort något försök till ändring derutinnan. 35 § 1 mom. i samma Kongl. förordning kan icke heller tillämpas på det illegitima faderskapet. Deremot skulle, som Lag-Utskottet nu skrivit 2 mom. i sistnämnda §, en illegitim faders ställning uti det deri omhandlade hänseendet blifva svårare än den legitime faderns. Medan fadern till ett legitimt barn endast i följd af lätja och liknöjdhet kan komma under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, skall enligt detta förslag fadern till ett illegitimt barn kunna ställas under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde i hvarje fall, der han undandraget sig att utgifva det bidrag han blifvit dömd att utgifva. Han behöfver icke tredskas, blott vara oförmögen att betala. Ändå komme han enligt Utskottets förslag att stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde; och detta kommer sig just deraf, att någon princip icke lagts till grund för förslaget.

I likhet med motionären skulle jag därför, för att åstadkomma en opinionsyttring, önska att återremittera förslaget till Utskottet, i syfte att Utskottet måtte framkomma med förslag om, att en hvar, som i följd af eget erkännande eller på grund af domstols laga kraft egande utslag förpligtats utgifva bidrag till ett barns uppfostran, skall anses lika med fadern till ett legitimt barn gent emot fattigvårdssamhället. På dessa skäl yrkar jag, att betänkandet måtte återremitteras till Utskottet.

Herr Lilienberg: Jag är i viss mån förekommen af talaren på malmöbanken och talaren på kristianstadsbanken. Jag begärde ordet för att påpeka, att redaktionen af detta betänkande icke är sådan, att man kan finna sig tillfredsställd med densamma. Nu har emellertid motionären redan påpekat detta, hvadan jag kunde inskränka mig till att instämma i hans yrkande på återremiss. Men då Första Kammaren redan afslagit utlåtandet, tycker jag, att det är så godt att äfven denna Kammarare afslår detsamma. Då jag fått ordet, vill jag likväl framhålla den oegentlighet i redaktionen, som ligger deri, att Lag-Utskottet säger: »Den, hvilken genom domstols laga kraft egande utslag blifvit förpligtigad att utgifva barnuppfostringsbidrag». Dermed menar Lag-Utskottet naturligtvis en person, som blifvit ålagd att utgifva bidrag till ett oäkta barns uppfostran, såsom barnets fader. Såsom Lag-Utskottet nu stiliserat förslaget, skulle emellertid dermed kunna afses äfven en annan person, ty det kan ju finnas äfven andra personer än den, som blifvit antastad såsom fader, som kunna åläggas utgifva bidrag till en annans uppfostran.

Några andra oegentligheter skulle jag äfven velat påpeka, men då jag icke vill upptaga Kammarens tid, i det läge frågan nu har, skall jag endast anhålla att få yrka afslag å ifrågavarande utlåtande.

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.*
(Forts.)

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
föreläggning.
(Forts.)*

Herr Johansson i Kalmar: Jag vill erinra om den gamla satsen, att om de döda bör man icke säga annat än godt. Jag säger detta med anledning deraf, att motionen blifvit afifvad af Första Kammaren i förmiddags, och då nu de föregående talarne icke iakttagit den grundsatsen, och det antagligen af det skäl, att *de* icke funnit något godt att derom säga, så skall jag be att få anföra en omständighet, som synes mig berättiga förslaget till ett gynnsammare bedömande.

Det föreliggande utlåtandet har nemligen varit ett välmenande medlingsförslag emellan motionärens förslag och dem af Utskottets ledamöter, som i denna fråga icke vilja göra någonting alls. Men då emellertid förslaget icke vunnit ens den ärade motionärens erkännande, är ej värdt att spilla många ord derpå. Motionären med flere hafva yrkat återremiss af utlåtandet för att härmed åstadkomma en opinionsyttring.

En återremiss skulle likväl vara af föga praktisk betydelse; ty till ett annat år, då motionen kan återkomma, är denna opinionsyttring möjligen glömd, och inom Utskottet, der opinionen icke var gynsam för förslaget, skulle återremissen antagligen icke stämma om denna opinion. Jag skall därför förena mig med de talare, som yrkat rent afslag å detta utlåtande.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Innan jag vidare yttrar mig, skall jag be att få säga, att jag är af samma åsigt som motionären. Jag tror också att det är nödvändigt, att vi göra något, för att man skall kunna komma åt den, som här åsyftas, nemligen fadern till ett oäkta barn.

Jag tror dock icke, att man genom det förslag, Lag-Utskottet framlagt, skulle kunna komma till det af motionären åsyftade målet. Lag-Utskottet har visserligen till 35 § 2:dra punkten gjort ett tillägg, der det heter: »äfvensom den, hvilken genom domstols laga kraft egande utslag blifvit förpligtad att utgifva barnuppfostringsbidrag, der han undandrager sig att bidraget utgifva.» Genom detta förslag skulle en person, som blifvit dömd att utgifva barnuppfostringsbidrag, kunna ställas under kommunalnämndens husbondevälde inom den kommun, der han jemte modern och barnet är bosatt. Men om han, fadern, tillhör en annan kommun, har man icke föreslagit något sätt, hvarpå kommunalnämnden i den socken, der modern och barnet hafva hemvist, skulle kunna utöfva sitt husbondevälde öfver honom. Jag är öfvertygad, att det tillägg, som Lag-Utskottet gjort i andra punkten, är godt, men jag tror, att Utskottet äfven bort föreslagit ett tillägg till tredje punkten, der det heter: »Den fattigvårdsstyrelse tillkommande husbonderätt må styrelsen å annan öfverlåta.» Jag vet icke, om härmed menas, att kommunalnämnden är berättigad att öfverlåta sin husbonderätt å en annan kommunalnämnd eller blott på en annan medlem i den socken, der den ifrågasvarande personen kan vara mantalsskrifven. Men jag tror, att Utskottet borde genom ett tillägg gjort detta stadgande något tydligare och mera bestämdt för att nå det åsyftade ändamålet. Detta kunde

hafva skett, om man låtit 3:dje punkten få följande lydelse: »Den fattigvårdsstyrelse tillkommande husbonderätt må styrelsen kunna å enskild person eller annan fattigvårdsstyrelse öfverlåta, och vare denne senare, i fall personen, som stälts under husbondevälde, är mantalsskrifven inom dess område, skyldig att husbonderätten utöfva.» Genom detta tillägg tror jag, att man skulle kommit derhän, att i fall den, som blifvit dömd att utgifva barnuppfostringshjälp, vore mantalsskrifven i en annan socken, än der modern vistas, denna andra socken vore skyldig att utöfva ett sådant husbondevälde. Men utan ett sådant stadgande i 3:dje punkten tror jag, att man icke skall komma närmare det åsyftade målet än förut. Jag skall därför helt enkelt instämma med motionären om ändring och i det syfte, jag nu antydt.

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förrordning.*

(Forts)

Herr Sven Nilsson: Jag tror att, äfven om man skulle göra det tillägg i fattigvårdsförrordningen, hvarom den siste talaren gjort framställning, man icke skulle komma till den fulla likställighet mellan fader till oäkta barn och fader till ett äkta barn, som jag med min motion åsyftat. Om Första Kammaren antagit förslaget med ett tillägg i den riktning, samme talare antyde, skulle man möjligen kunnat låta sig nöja dermed. Men då frågan fallit för denna riksdag, torde det vara rättast att uttala en opinionsyttring i motionens syfte, för att möjligen en annan riksdag vinna full likställighet.

Jag kan icke finna annat, än att, om man låter fattigvårdslagen förblifva oförändrad uti nu ifrågakända hänseende, man derigenom fortfarande skall uppmuntra osedligheten i högsta grad. Det har också visat sig i många fall, att osedligheten af nu ifrågavarande art under den senare tiden högst betydligt tilltagit, hvarigenom oäkta barn och deras mödrar i en oroväckande grad öka fattigvårdstungan, och jag föreställer mig, att svenska folket icke vill längre framskrida på den vägen.

Jag är visserligen Utskottet tacksam för det erkännande och tillmötesgående, som det lemnat min motion, men jag skulle gerna hafva sett, att Utskottet sträckt sitt tillmötesgående så långt, att förslaget vid denna riksdag kunnat realiseras. När så icke skett, måste det vara naturligt, att Kammaren, om den vill ha frågan fram en annan gång i det syfte jag föreslagit, bör fatta ett beslut, som går i den riktning, jag yrkat. Jag kan icke förstå, att Lag-Utskottets ledamöter skola kunna glömma en opinionsyttring, som uttalas i den ena eller andra Kammaren. Jag föreställer mig, att om nu Kammaren beslutar en återremiss i det syfte motionen innehåller, de personer, som nästa riksdag inväljas till ledamöter i Utskottet, icke skola så fort glömma ett beslut, som af Kammaren fattats. Det är tvärtom vanligt, att, om Kammaren uttalar sig i en viss riktning, detta ofta beaktas vid en kommande riksdag, om samma fråga då återkommer, och jag tror icke heller, att den ärade ledamoten i Lag-Utskottet, som nyss hade ordet, skall glömma ett dylikt beslut.

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
föreskrifning.*

(Forts.)

För min del anhåller jag fortfarande om ärendets återförvisande till Utskottet i det syfte jag förut angifvit.

Herr Ahlström: Jag ber endast få yttra några få ord med anledning af hvad motionären anför.

Jag tog mig friheten, då jag förra gången hade ordet, att framhålla den svårighet, som vid tillämpningen af det föreslagna stadgandet skulle uppstå i de fall, der den, som vore dömd utgifva uppfostringsbidrag till ett oäkta barn, sedermera gifte sig med en annan kvinna än barnets moder och i sitt äktenskap finge barn. Motionären nämnde, att förhållandet vore enahanda, om en person hade äkta barn i ett äktenskap, men blefve enkling, derefter gifte om sig och finge barn äfven i senare äktenskapet. Det oäkta barnet i ena och de äkta barnen i det föregående äktenskapet i andra fallet skulle då, ansåg han, vara likställda uti ifrågakomna afseende. Det torde dock förefinnas en ganska stor skillnad mellan dessa fall. Det äkta barnet tillhör faderns familj, och den skyldighet fadern har att utgifva uppfostringsbidrag till det oäkta barnet är icke jemförlig med hans skyldighet att försörja sin egen familj. Jag yttrade betänkligheter mot förslaget, hufvudsakligen därför, att det skulle omfatta ett oäkta barn, i fråga om hvilket det icke vore fullt visst, att en familjefader vore barnets fader. Den af motionären omnämnda likheten inträffar endast med sådana barn, i afseende å hvilka faderskapet är erkänt. Vi torde väl alla vara ense om, att ett sådant barn är uti ifrågakomna afseende likställt med ett äkta, och Lag-Utskottet yttrar äfven, att en person, som sjelf erkänt sig vara fader till ett oäkta barn, måste i alla afseenden betraktas såsom sådan. Den, som gjort ett dylikt erkännande, måste naturligtvis också taga konsekvenserna deraf. Jag skulle för min del gerna sett, att något lagförslag framlagts, som varit antagligt, men, då så icke skett, vidhåller jag mitt förut framställda yrkande om afslag.

Herr Carl Persson: Eu hvar, som erfarit, huru i många fall en fader eller moder undandragit sig att försörja sitt oäkta barn, så att det fallit fattigvårdssamhället till last, kan icke annat än önska framgång åt motionärens förslag. Lag-Utskottet säger, att en person, som sjelf erkänt sig vara fader till ett oäkta barn, måste i alla afseenden betraktas såsom sådan, och att något tillägg i motionens syfte till nu gällande bestämmelser icke skulle vara behöfligt i detta hänseende. För min del tror jag, att ett tillägg härutinnan vore lika nödigt, som det tillägg Utskottet gjort.

Motionären har åberopat ett af Högsta Domstolen meddeladt utslag, enligt hvilket en person befriats från fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, ehuru han för sitt oäkta barn fått åtnjuta försörjning af fattigvårdssamhället. Utskottet säger, att detta skulle grunda sig derpå, att barnfadern genom bristande å honom förelagd edgång endast ålagts att utgifva visst uppfostringsbidrag. Jag tror, att begge fallen böra betraktas lika. Jag tänker mig nemligen, att en person, som blir fader till ett oäkta barn, hellre vill i godo upp-

göra med qvinnan om uppfostringshjelp än att gå till domstolen för den saken. Då så sker, utfärdar vanligen fadern en förbindelse å ett visst belopp till modern; men hvarför förbindelsen utgifvits, förekommer icke i texten till densamma. Men om då, när betalning skall erläggas, fadern ogeneradt nekar att inlösa förbindelsen, vare sig af tredska eller af oförmåga dertill, blir det fattigvårdssamhället, som får åtaga sig att föda barnet och äfven modern, der hon ej har sjelf förmåga; men detta icke på grund af förbindelsen, utan på grund af att samhället ej har husbonderätt öfver fadern, der han ej af domstolen blifvit dömd, och i så fall lär det af Lag-Utskottet föreslagna tillägget vara till föga gagn, om ock fadern erkänner sitt faderskap.

Jag föredrager därför den af motionären föreslagna ändringen i förberörda förordning af den 9 Juni 1871, och skulle för den skull velat yrka bifall till motionen. Men som motionären icke sjelf gjort det, utan begärt att betänkandet måtte återremitteras, förenar jag mig i denna hans begäran.

Herr Jöns Rundbäck: Som frågan redan är fallen i Första Kammaren, vet jag icke, hvartill en återremiss skulle tjena, utom för en enda orsaks skull. En talare här har nemligen låtit förstå, att, om en ledamot af Lag-Utskottet icke skulle låta ett af Kammaren fattadt beslut om återremiss lända sig till vederbörlig efter rättelse, så skulle det kunna hända, att han till nästa riksdag icke komme in i Lag-Utskottet. Det är alldeles detsamma som det en gång hände min ringa person. Då vid ett tillfälle man antog, att talmannen skulle finna sig föranlåten att vägra proposition å ett framtäldt förslag rörande grundskatternas afskrifning, hotades jag med att icke vidare blifva insatt i Konstitutions-Utskottet, om jag ej röstade mot talmannens åsigt; och hotet verkställdes, hvaröfver jag dock sökt trösta mig. Här föreligger nu åter ett dylikt hot. Men, mine herrar, att hafva sådana skäl till förfäktande af en sak, anser jag i högsta grad opassande. Väl må Herr Sven Nilsson vara en mäktig man; men nog finnes det andra personer än han, som hafva rösträtt här i Kammaren!

Hvad nu sjelfva frågan angår, så är det väl klart, att fattigvårdssamhället icke kan taga mera af en fader, som öfvergifvit sitt barn och dess moder, än hvad han genom laga kraft egande utslag blifvit dömd att betala. Kan han deremot icke betala, blir det fattigvårdssamhällets sak att undersöka, huruvida understöd bör lemnas modern och barnet. Och om så är, hvad har då samhället att göra? Jo, om barnfadern är en stackare och ingenting har, kan samhället väl sätta honom under sitt husbondevälde och söka att i hans arbete taga ut sin fordran af honom, men derpå vinnes efter mitt förmenande ingenting.

Men det finnes en annan omständighet i fattigvårdsförordningen, som är betänkligare. En moder till ett oäkta barn öfvergifver det fattigvårdssamhälle, der hon har hemortsrätt, och sedermera får hon ingen hemortsrätt vidare; ty der hon födt barnet, som hon icke

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.
(Forts.)*

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.*

(Forts.)

kan underhålla och därför kommit i åtnjutande af fattighjelp, måste hon sedan, så länge hon ogift förblifver och icke sjelf kan försörja sitt barn, allt fortfarande bibehålla sin gamla hemortsrätt.

I min hemort förekommer det ofta, att barn hemskickas från Köpenhamn och andra orter på den grund, att modern födt sitt första barn i församlingen, och det senare barnet således äfven har hemortsrätt der. Vid det tillfälle, då nu gällande fattigvårdsförordning diskuterades vid riksdagen och af densamma antogs, anmärkte jag, så godt jag förmådde, detta såsom ett missförhållande, men man genmålde då, att det vore klart, att ett barn skulle hafva samma ortsrätt som modern. Men som modern aldrig vidare kan få hemortsrätt, sedan hon öfvergifvit den församling, der hon en gång erhållit sådan, är det lätt begripligt, till hvilket trassel detta förhållande skall föranleda.

Men för att återgå till den föreliggande frågan, får jag åter säga, att jag anser frågan helt enkelt vara den, att då en fader genom lagakraftvunnet utslag förpligtats att betala uppfostringshjelp, kan fattigvårdssamhället icke utkräfvå mera af honom, om det understöd detsamma får lemna kostar än aldrig så mycket; och jag hemställer, huruvida icke detta äfven är herrar juristers åsigt. Om så är, förefaller mig verkligen frågan icke på långt när så vigtig, som motionären velat göra densamma, ty icke kommer man långt med hans förslag. Det skulle verkligen förvåna mig, om icke fattigvårdssamhället skulle försöka taga ut af föräldrarne så mycket som möjligt. Visar fadern tredska, eller har han icke något att betala med, då är husbonderätten icke mycket att stå efter, ty fattigvårdssamhället har säkerligen tillräckligt många att underhålla förut, utan att behöfvå upptaga ännu en lat menniska, för hvilken det får betala mera, än man kan förtjena in på honom. Derför bryr man sig icke om en sådan person. För öfrigt kunna omständigheter finnas, som göra det omöjligt att göra husbonderätten gällande, såsom t. ex. om fadern till det oäkta barnet tagit värfningspenningar vid något regemente, exempelvis Skånska husarerna. Det är icke lätt att taga husbondeväldet öfver en sådan karl, ty det hafva officerarne redan, och de lära väl icke släppa det ifrån sig, så länge han tjänar kvar vid regementet. Detta förhållande borde väl Herr Sven Nilsson hafva reda på. Jag anser en återremiss vara alldeles öfverflödig, ty för tillfället åtminstone kan dermed icke något vinnas.

Herr Sven Nilsson: Om Herr Jöns Rundbäck någon gång blifvit utesluten från något Utskott därför, att han uppträdt på ett mer eller mindre grannlaga sätt emot Kammaren eller någon dess ledamot, hvilket jag ej känner, så vågar jag påstå, att han då måtte hafva felat mycket mer än jag gjort i afton. Jag har icke, som han påstår, uttalat något hot mot någon ledamot af Lag-Utskottet eller Riksdagen, och jag vädjar till enhvar af Kammarens ledamöter att afgöra, huruvida jag gjort mig skyldig till något sådant. Den ärade ledamot af Lag-Utskottet, som Herr Rundbäck syftar på, ytttrade, att det icke tjänade till något, om Kammaren skulle afgifva

någon oppinionsyttring i den föreliggande frågan, emedan den redan skulle vara glömd innan nästa riksdag. Jag yttrade endast häremot, att de, som nästa år komma in i Lag-Utskottet, nog skola minnas hvad denna Kammare i år beslutar i frågan, och att det sålunda icke skulle vara så lätt att glömma, om en sådan opinionsyttring nu afgåfves, särskildt hade jag den förmodan, att den ärade ledamoten af Lag-Utskottet, som yttrade sig i frågan, ej skulle glömma hvad denna Kammare beslutar. Kan väl detta kallas för att hota? Man får icke tyda mina ord annorlunda än de äro uttalade, ty sådant är ogrannlaga. Jag hoppas sålunda, att den tydning, Herr Jöns Rundbäck velat gifva mina ord, skall få stå för den talarens egen räkning, emedan jag aldrig tänkt att hota någon, än mindre gjort det.

Herr Rundbäck sade, att det skulle vara alldeles omöjligt att komma åt en moder, som ej vill försörja sitt barn, ty hon kan flytta ifrån en församling till en annan. Är det icke i så fall ett ytterligare skäl uti att hålla sig till fadern, om modern icke själf kan anträffas och vårda sitt barn eller har kraft dertill, och i så fall söka få underhåll för barnet af honom? Är det riktigt, att en fader eller moder för äkta barn, som flytta till annan församling, få draga försorg om sina barn, kan det ju icke vara rätt, att fadern till ett oäkta barn skall kunna undandraga sig denna skyldighet. Ser man på förhållandet mellan föräldrarne till äkta och oäkta barn i vår lagstiftning, så tror jag, att konsekvensen är sådan, att man icke kan erkänna någon likhetsprincip dem emellan i vår lagstiftning. Det är därför jag anser det vara nödvändigt att göra dessa båda slag af föräldrar äfven i detta fall likställda, och jag tror, att äfven om förslaget nu skulle falla här i qväll, skall den tid icke vara långt aflägsen, då man måste erkänna nödvändigheten af konsekvens i detta fall. Hvad Herr Jöns Rundbäck vidare yttrade mot mitt förslag har jag icke kunnat begripa, hvarför jag ej heller kan svara honom vidare än som skett. Jag har således icke något vidare att tillägga, utan yrkar fortfarande på återremiss.

Herr Smedberg: Då Första Kammaren redan afslagit Utskottets hemställan, synes denna fråga icke böra antaga vidlyftigare dimensioner, än den förtjenar, genom att nu återremittera densamma till Utskottet, hvilket ej kan föranleda någon ändring. Jag förstår icke heller, hvarför motionären klandrat Utskottet för det sätt, hvarpå det behandlat motionen, ty, då motionären föreslagit, att den, som antingen godkänt faderskapet eller genom lagakraftvunnen dom blifvit ålagd utgifva uppfostringsbidrag till oäkta barn, äfvensom moder till sådana barn, skall underkastas samma ansvar och skyldigheter, som äro ålagda föräldrar till äkta barn, som lemnas till försörjning af fattigvården, så har Lag-Utskottet ur denna motion endast utslutit den meningen »den som erkänt faderskapet». Denna mening behöfver alls icke stå här, derom voro alla jurister i Utskottet ense, och detsamma har jag också hört försäkras af en annan jurist uti Kammaren. Det är nemligen lagens oförtydbara mening, att föräldrar till oäkta barn äro underkastade alldeles samma

*Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förordning.*

(Forts.)

Om ändring
i gällande
fattigvårds-
förorådning.

(Forta.)

skyldigheter som föräldrar till äkta barn, då de oäkta barnen äro erkända. Det är således alldeles öfverflödigt, att här skulle stå, att fadern erkänt barnet, utan det är fullt tillräckligt då härföre skrives, att den, som genom domstols lagakraftvunna utslag blifvit förpligtad att utgifva barnuppfostringsbidrag, också får underkasta sig påföljderna, som lagen ålägger, hvilket icke nog tydligt framgår af den ursprungliga lagtexten, emedan, då domstolen afkunnar utslaget, säges deri endast, att personen i fråga *kan* vara fader till barnet. Detta innehåller också det utslag motionären åberopat, nemligen att den deri omnämnda personen, derigenom att han brustit åt eden, måste anses vara förvunnen till att hafva haft sådant umgänge med qvinnan, att han *kunde* vara fader till barnet; men derigenom är icke sagdt att han verkligen är fader. Nu föreslår Utskottet, att den, som blifvit ålagd att utgifva uppfostringsbidrag, skall hafva alldeles samma skyldigheter som den, som erkänt faderskapet, i de fall, då han undandraget sig att betala, och då tror jag motionären vunnit så mycket, han kan begära. Jag vill för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, blef ärendet till Utskottet återremitteradt.

§ 2.

Om förslag
till förändrad
lagstiftning
rörande
fideikommiss.

Härefter förekom till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:o 47, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändrad lagstiftning rörande fideikommiss.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr *Joh. Ohlsson* afgifna motion, N:o 109, var föreslaget, »att Riksdagen ville besluta i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om transformation af fideikommiss i fast egendom till räntebärande kapital, och om frivillig upplösning, under vissa vilkor, af sålunda förvandladt eller annat fideikommiss i lösegendom; med förbud mot stiftandet af nytt fideikommiss af hvad slag som helst, samt med upphäfvande af sådana nu gällande föreskrifter, hvilka efter den nya lagens trädande i kraft, kunna finnas öfverflödiga eller mot densamma stridande».

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till vidare åtgärd föränleda.

Vid utlåtandet funnos fogade reservationer af Herr *J. Smedberg* och af herr *J. Anderson* i Tenhult, hvilka väl biträdt det slut, hvar till Utskottet kommit, men icke gillat motiveringen.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Joh. Ohlsson*: Då jag tog mig friheten väcka förslag om förändrad lagstiftning angående fideikommiss, var jag icke så

naiv, att jag trodde, att detta förslag redan vid denna riksdag skulle föranleda till någon positiv åtgärd, men på grund af vissa erfarenheter ansåg jag det vara min pligt att söka hålla frågan vid lif inom Riksdagen och möjligen något litet bidra till dess slutliga lösning.

Om förslag till förändrad lagstiftning rörande fideikommiss.

(Forts.)

Lag-Utskottet har emellertid fortfarande likasom förut, då denna fråga varit före, såsom förnämsta och första skälet mot fastighetsfideikommissets upphäfvande åberopat, att fideikommissstiftelsen skulle hafva sin grund eller upprinnelse i den romerska rätten. Huruvida detta kan vara ett skäl att i alla tider bibehålla lagstiftningen oförändrad i detta hänseende, lemnar jag derhän, men, ehuru icke jurist, är jag dock nog djerf att våga betvifla, till och med bestrida, att fideikommissinrättningen *hos oss* kan hafva ett sådant ursprung. Jag vågar göra detta på den grund, att familjen i den romerska republiken var något helt annat än *hos oss*, och jag kan, till stöd för denna min mening, åberopa en akademisk afhandling, hvars hufvudsakliga författares djupa och grundliga studier torde vara förnämsta orsaken till, att han kommit att intaga en så framstående plats på det juridiska, såväl teoretiska som praktiska, verksamhetsfältet; jag menar numera Justitierådet Olivecrona. Den afhandling, han jemte Friherre v. Platen framlade till granskning på akademiska lärosalen i Upsala år 1851, har visserligen till hufvudämne *lagbestämd giftorätt i bo*, men, då familjens egendomsförhållanden i alla afseenden äro beroende af egande- och arfsrätten makar emellan, hafva författarne naturligtvis icke kunnat annat än vidröra arfsfrågan i allmänhet. Att den romerska familjen var något helt annat än den svenska, framgår af följande rader, som jag skall uppläsa ur den åberopade afhandlingen: »Den princip, hvarpå den romerska familjens organisation hvilade, var icke, såsom *hos oss* och våra förfäder, blodsbandet, utan fadersväldet — *patria potestas*. Familjen uppfattades nemligen, enligt den äldre romerska rätten, såsom varande en helhet af individer, hvaruti de särskilda delarne betydde intet, utom genom förhållandet till *en*, familjens hufvud, dess representant och enväldige styresman — *pater familias*. Den utgjordes således af alla, hvilka, till följd af naturligt förhållande eller lag, voro förbundne att subordinera under samma *patria potestas*, lika godt för öfrigt om de räknade gemensamt ursprung eller icke. Hos *pater familias* var samtliga familjemedlemmarnes rättskapacitet likasom koncentrerad; han ensam, såsom fullt själfständig, (*sui juris*) egde själf rättigheter, de öfrige blott genom honom. Han förenade i sin hand den oinskränkta myndigheten öfver familjemedlemmarnes personer, likasom dominium öfver allt hvad dessa på hvarjehanda sätt kunde förvärfva.» Nu frågar jag, om dessa förhållanden på något sätt kunnat eller kunna tillämpas i vår lagstiftning, helst som familjens politiska och sociala samintressen här alltid grundat sig på frändskap eller blodsbandet? Samme författare visa gradvis huru egendomsförhållandena inom familjen utvecklats sig hos de romerska folken, hos de germaniska folken och särskildt hos de nordiska folken. Och deraf framgår, att *hos oss* har arfs- och

Om förslag till förändrad lagstiftning rörande fideikommiss. jordegarelagstiftningen utvecklat sig på fullt sjelfständig grund utan någon hänsyn till den romerska rätten. Den enda likheten är, att, då eganderätten till jord hos oss varit ett vilkor för *politiska rättigheter*, med motsvarande *skyldigheter*, vissa familjefäder ansett af vigt att genom testamente bibehålla egande gods med motsvarande anseende och inflytande på en hand, men faktum är ju, att vi lefva i andra tider än våra förfäder. Så har t. ex. numera qvinnans ställning inom familjen så förändrats, att hon har lika arfsrätt med mannen, bördsrätten har försvunnit likasom mycket annat i följd af förändrade tidsförhållanden; och det politiska medborgarskapet och inflytandet stödjer sig ju nu på helt andra grunder än förr. När man därför vill gå så långt tillbaka som till romarnes tid för att hemta skäl för beståndandet af någonting för våra nuvarande förhållanden så ringa passande som fideikommissinrättningen, synes det mig vara allt för antikt, helst som man ju vet, att i det med romerska riket beslägtade Frankrike, sedan feodalväldet i eget intresse frivilligt uppgått i *seigneursväldet*, detta senare bortrycktes genom den stora revolutionen. Man behöfver icke heller mycket skarp blick för att inse, att det engelska majoratväldets dagar ganska snart torde vara räknade, oberoende af dess legala ursprung. Skulle man väl då hos oss, därför att fastighetsfideikommissen af någon godsegare en gång ansetts kunna spela en vigtig rol, vara nödsakad att bibehålla dem i alla tider? Jag tror det icke.

Utskottet upprepar emot mitt skrifvelseförslag skäl, som det förut anfört emot Herr Wallenbergs lagförslag. Utskottet säger nemligen: »Några särskilda olägenheter af nuvarande fideikommiss i fast egendom hade icke heller, Utskottet veterligen, försports, och ingen anledning syntes därför Utskottet vara för handen att bifalla ett förslag, hvarigenom dessa gods skulle förlora sin ifrågavarande egenskap» etc. Jag frågar då: när Utskottet alltid har lemnat och äfven denna gång lemna obestriddt, att fastighetsfideikommissen på landet just i följd af sin natur icke kunna tillgodogöras så som om de voro fria, är detta kanske ingen olägenhet för det allmänna? Är det ingen olägenhet, att den, som köper eller af syskon eller andra anhöriga löser till sig en egendom och måste skuldsätta sig för en stor del af köpe- eller löseskillingen, skall nödgas konkurrera med dem, som tillträda sina stora gods utan något kapitalutlägg? Om man icke inser, att deri ligger en direkt orättvisa mot dem, som hafva att betäcka räntan för fria jordbruksfastigheter, så borde man åtminstone kunna inse, huru det skulle komma att gestalta sig, om det framdeles lyckades våra skyddstullsvänner att få sitt vid denna riksdag föreslagna ekonomiska system genomfördt och fastslaget för en längre tid. Följden skulle naturligtvis blifva den, att så snart en fri egendom bytte egare, skulle den betinga så mycket högre pris, som den hade stigit i värde genom det skydd dess alster åtnjöte. En blifvande egare hade sålunda ingen nytta af tullskyddet, men så mycket större skada, ty fideikommissarierna toge ensamme fördelen, och när man af den vid Utskottets betänkande fogade tabell ser, att samtliga fideikommissegendomar i riket, med från-

räkande af dem i Stockholm, representera ett taxeringsvärde af i rundt tal 101,500,000 kronor, är det lätt att räkna ut, att den höstsäd, dessa fideikommiss skulle kunna producera till afsalu, komme att, blott med den hittills föreslagna tullsatsen, bereda de 153 innehafvarne en årlig vinst af omkring 1,000,000 kronor, som fördelade på en hvar af dem skulle i medeltal blifva omkring 6,500 kronor. En sådan skattskyldighet från rikets öfriga medborgare till de 153 blefve följden, och jag hemställer, om detta icke vore en ytterligare olägenhet för de öfrige jordbrukarne i landet och för alla, utom fideikommissarierna. Vidare upprepar Utskottet ett annat skäl emot mitt förslag, som jemväl förut anförts emot herr Wallenbergs, då Utskottet nemligen säger, att, dessa fideikommiss skulle förlora sin egenskap af sådana, »utan att ens lefvande eventuelle fideikommissarier skulle få tillfälle att å släktens vägnar sig yttra, än mindre deras bifall erfordrades.» Hvarifrån har Utskottet fått detta? *Mitt förslag*, om det vann Riksdagens bifall, lägger intet hinder i vägen för Kongl. Maj:t att, innan förslaget till lag framlägges för Riksdagen, fråga hvarje fideikommissarie, om han ville gå in på fideikommissets transformation eller icke.

Vidare säger Utskottet: »Hvad slutligen angår de medel, motionären föreslagit för genomförande af fideikommissens upphäfvande, så synas dessa vara af sådan beskaffenhet, att äfven de, hvilka önska det nämnda målet, lära finna betänkligt att godkänna desamma. Motionären föreslår nemligen en tvångsförsäljning af alla fastigheter af fideikommisssegenskap.» Hvar står detta i mitt förslag? Jag har visserligen i motiveringen uttryckt den tanken att, sedan två generationer af innehafvare varit i tillfälle att *frivilligt* sälja sina fideikommiss, vid den andra generationens utgång en tvångsförsäljning kunde ske för att en gång få alla *fastighetsfideikommiss* frigjorda, *hvilket senare af anförda skäl för mig framstår såsom hufvudsakligt i denna fråga*; men uti *klämman* i min motion, som ju ej innehåller något formuleradt lagförslag har jag icke talat om någon tvångsförsäljning; tvärt om går ju mitt förslag i hufvudsak ut på frivillig transformation och upplösning. Med hvad jag nu sagt torde Utskottets erinran om »hvilka förluster och rubbningar i det ekonomiska lifvet, åtminstone i de landsdelar, der fideikommiss talrikast förekomma, det af motionären föreslagna förfarandet otvifvelaktigt skulle medföra,» böra förfalla.

Vidare säger Utskottet beträffande mitt förslag om upphäfvande af fideikommiss i stadsfastighet att »tillvaron af sådana fideikommiss icke synes kunna medföra några afsevärda nationalekonomiska olägenheter och ej heller, så vidt Utskottet känner, visat sig lägga hinder i vägen för allmänna arbetens och regleringars genomförande eller för ett *tidsenligt* användande af fastigheten.» I afseende å detta senare påstående skall jag genom ett par slående exempel visa, huru litet Lag-Utskottet gjort sig reda för de verkliga förhållandena. Det fans för någon tid sedan i Stockholm ett fideikommiss, det s. k. Grubbeska (*Grubbens gårde*). Innehafvaren af detta fideikommiss kunde med afkastningen icke ens underhålla husen å det-

Om förslag till förändrad lagstiftning rörande fideikommiss.
(Forts.)

Om förslag
till förändrad
lagstiftning
rörande fidei-
kommiss.

(Forts.)

samma, hvarföre han nödgades, tvärtemot testators vilja, hos Kongl. Maj:t begära att få försälja detsamma. Sedan försäljningen blifvit medgifven och egt rum, erhöll egendomen flera millioners värde. Senast har *Hornsbergs* fideikommisssegendom, som knappast lemnade ränta på ett kapital 100,000 kronor, genom öfverflyttande af fideikommissrätten på en annan egendom, som för ändamålet inköpts för 400,000 kronor, erhållit ett taxerad värde af nämnda belopp. Naturligtvis är det köparnes mening att göra sig åtskilliga millioners inkomst på den affären och detta just derigenom att egendomen blef frigjord. Deraf framgår tydligt, att fideikommiss i städerna icke kunna tidsenligt brukas. Att de verkligen lägga hinder i vägen för genomförande af allmänna arbeten och regleringar framgår bäst deraf, att dylika egendomar först *måste* i strid mot testatorernas föreskrifter utbytas mot andra eller mot räntebärande kapital, innan någon reglering å deras område kan genomföras. Om någon nationalekonomisk betydelse af fideikommiss i stad har jag icke i motionen talat. Slutligen vill jag yttra några ord med anledning af reservationerna.

Reservanterne hafva i likhet med mig icke ansett sig kunna gilla Utskottets motivering, men hafva icke förty kommit till samma slut, som Utskottet. En af dessa reservanter, herr J. Anderson, är rädd för att enligt mitt förslag fideikommisserna skulle blifva fastslagna mera än de nu äro. Detta synes mig icke möjligt, ty fastslagna äro de nog redan så säkert som de kunna blifva. Skulle Kongl. Maj:t och Riksdagen på sätt jag föreslagit besluta en transformation af fideikommissen, så förefinnes icke något hinder, om statens intressen fordra det, att uppställa villkoren på sådant sätt att fideikommissen så småningom komma att försvinna. Detta hade väl också Utskottets reservanter kunnat inlägga i *sin* motivering, om de för sin del velat en skrifvelse i ämnet, ty Utskottet eller reservant deri lärer väl icke behöft anse motiveringen i en motion utan endast klämman deri vara för sig bindande i formen. För öfrigt går ju mitt skrifvelseförslag ut på en frivillig upplösning af den förvandlade fideikommissrätten, när innehafvarne af densamma och andra intressenter sådant särskildt önskade och derom enades. Jag har goda skäl för antagandet, att de förvandlade fideikommissen komme att på denna lojala väg så småningom och rätt snart upplösas af sig sjelfva. Således tror jag i motsats mot den nämnde reservanten, att mitt förslag icke är egnadt att fastläsa fideikommissen, utan tvärt om. Men äfven om man skulle, af skyldig aktning för stiftarnes vilja i den del, der denna ännu är och förblir utförbar, för alltid fastläsa desamma i den mera oskadliga form jag föreslagit, så kan dock icke bestridas hvad erfarenheten lagt i dagen, eller att, under det fastigheterna successivt stiga i värde, så faller deremot kapitalet i värde samt att sålunda, så vidt jag kan se, fideikommissernas ekonomiska betydelse småningom skulle försvinna af sig sjelf, likasom den politiska redan gjort.

Jag har velat yttra detta för att när frågan en gång bättre mognat — ty den är af beskaffenhet att den måste återkomma och vidare odlas — det anförda må i sin mån kunna tjena som ett

inlägg vid ett slutligt ordnande af densamma, äfvensom för att i min mån söka förebygga att sådana ohållbara skäl, som de hvilka Utskottet nu anfört, vidare må komma att upprepas eller återopas, samt i den förhoppning, att Lag-Utskottet framdeles må kunna skilja mellan motivering och kläm, mellan bisak och hufvudsak, mellan nutid och forntid samt mellan en till behandling föreliggande och en förut slutbehandlad motion, så att deras innebörd hvar för sig rätt uppfattas och ej förblandas.

Herr Talman! Då jag vet att Första Kammaren bifallit Utskottets förslag, så skall jag, ehuru goda skäl tala för att begära återremiss, med hänvisande till motionens af Utskottet till större delen ignorerade motivering, icke nu framställa något yrkande.

Herr Fredenberg: Då Lag-Utskottet i år icke anfört några nya skäl, som skulle kunna föranleda mig att frånträda de åsikter, som jag uttalat vid flere föregående riksdagar rörande olämpligheten af fideikommissrättens bibehållande ur statsekonomisk synpunkt, och då jag ur rättslig synpunkt anser det vara i ännu högre grad betänkligt att bibehålla en institution, som står i uppenbar strid mot vår gällande arfslagstiftning samt vår tids humana rättsuppfattning, så ber jag att få instämma med reservanten Smedberg i hans ogillande af den utaf Utskottet begagnade motivering, helst jag lika litet som nämnde reservant kan instämma med motionären i hans förslag att fastslå fideikommissrätten i en ny form.

Herr von der Lancken: Jag vet väl, Herr Talman, att den, som vågar tala om principer, icke är så synnerligen gerna hörd i denna Kammaré. Icke desto mindre vågar jag uttrycka den mening, att det skulle vara önskligt, om man i allmänhet något mera, än nu plägar vara fallet, ville göra sig reda för konsekvenserna af sina yrkanden, och i hvad mån ett lagförslag kan anses stå i sammanhang med förut uttalade grundsatsar. Under hela förmiddagen hafva vi hört ett parti, som eljest med en kraft och talang, som jag finner högst erkännansvärda, kämpar för den grundsatsen, att staten skall förhålla sig indefferent gent emot religiositeten, såsom en individens ensak, med samma kraft och samma talang påyrka, att staten med alla den till buds stående medel skall verka för ett bestämdt speciellt sedlighetsmål, och detta, ehuru väl sedligheten så till vida skall vara religiositeten underordnad, som den, åtminstone efter detta partis åsigt, är en yttring af religiositeten. Nu vill man af afvoghet mot en institution, som lyckats tillvinna sig denna Kammares synnerliga ovilja och som måhända också förtjenar den, bryta med en grundsats, som i alla tider och alla länder ansetts som en fundamentalsats i lagstiftningen, den nemligen att ingen lag bör erhålla retroaktiv verkan. Men, mine herrar, den dag kan måhända komma, då det gäller andra, vida viktigare och af Eder med helt annorlunda känslor omfattade frågor och då I skolen finna andra garantier för deras lösning i den af Eder önskade riktning uti den grundsats, I nu viljen kasta öfver bord. Måhända skolen

*Om förslag
till förändrad
lagstiftning
rörande fidei-
kommiss.
(Forts.)*

Om förslag till förändrad lagstiftning rörande fideikommiss. I då beklaga, att I någonsin öfvergifvit den enda fasta marken för allt lagstiftningsarbete, den absoluta laglighetens. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

(Forts.)

I detta yttrande instämde Herr *Ahlström*.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Utskottets hemställen bifölls.

§ 3.

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.

Slutligen företogs handläggning af Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 9, (i samlingen N:o 19) i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åläggande för trafikstyrelsen vid statens jernvägar att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.

I öfverensstämmelse med motionären, Herr *E. G. Boströms* förslag hemstälde Utskottet, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville anbefalla trafikstyrelsen för statens jernvägar att för framtiden kontrahera om uppköp af stenkol och cokes för statens jernvägstrafik på sådant sätt, att intet hinder måtte möta att vid deras hitfraktande i så stor utsträckning som möjligt använda svenska fartyg, så vida eljest antagliga anbud derå göras från svenska rederier.»

Herr *O. L. Melin* erhöll ordet och yttrade: I likhet med motionären och Utskottet kan jag intyga, att den svenska sjöfartsnäringsen för närvarande befinner sig i mycket stort betryck, och jag borde således, såsom sjelf svensk redare, vara mycket tacksam, om kraftiga åtgärder kunde vidtagas för denna närings höjande och förbättring. För min del kan jag dock icke finna, att det förslag, som här nu föreligger, är af beskaffenhet, att jag kan tillmäta detsamma någon synnerligen praktisk betydelse. Det är mycket lätt att framkasta ett förslag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte här ifrågasättes, men innan man gör detta, tror jag att man bör noga tillse, hvad följden af en sådan skrifvelse skulle blifva. För min del kan jag icke finna, att Utskottet undersökt saken så, som jag anser att Utskottet bort göra. Såsom bekant har styrelsen för statens jernvägstrafik hittills plägat köpa stenkol på så sätt, att priset för den quantitet, staten för året behöfde, har vid kontraktets uppgörande faststälts för varans levererande i vissa af trafikstyrelsen bestämda svenska hamnar, och tror jag att detta sätt är det enda rigtiga. Jag anser nemligen, att staten liksom hvarje annan köpare bör, när den gör uppköp, veta, hvad den har att betala, och icke inlåta sig på ovissa spekulationer. Skulle ett annat sätt hädanefter tillämpas vid köp af stenkol för statens räkning, kan jag icke finna, att det kunde gå till på mer än ett sätt, och det vore, att priset bestämdes för kolen levererade i engelsk hamn och trafikstyrelsen

sedermåra sjelf ombesörjde dess befraktande hit; men då tror jag också, att förhållandena blefve sådana, att staten finge betala ett högre pris för stenkolen och sedermera måste åtaga sig det i många tycke icke så särdeles svåra befraktningsbestyret. — För min del anser jag dock, att detta sätt skulle i många fall medföra stora svårigheter och kostnader för staten. Såsom det nu går till, är det mycket beqvämt för staten att få sitt kolförråd levererad i vissa hamnar i Sverige, men i motsatt fall måste i kontraktet bestämmas vissa hamnar i England af sådan beskaffenhet, att hinder ej mötte för sig erbjudande ångare eller segelfartyg att der intaga sin last, såväl med afseende på djupgående som andra omständigheter. — Mycket lätt kunde staten i senare fallet förorsakas en kostnad af ett eller annat tiotusental kronor. — Under närvarande tryckta fraktkonjunkturer skulle det ej vara så svårt att finna svenska fartyg, som ville taga dessa kolfrakter, åtminstone hvad beträffar hamnarne Göteborg, Malmö och Sundsvall, men så snart någon liten ljusning inträder i fraktfarten, refuseras så låga kolfrakter, och då kan det vara godt för staten att hafva ett årskontrakt att hålla sig till. — Orsaken, hvarför man kan betinga lägre frakter, när frakten ingår i priset, härrör deraf, att kolleverantörerne vanligen disponera öfver ett stort antal stora ångare, som de kunna låta segla mycket billigt, och därför kunna de lätt sjelfve leverera varan med dessa båtar i svenska hamnar och kunna sätta priset betydligt lägre än annars vore förhållandet. Exempelvis vill jag nämna, att enligt de kontrakt, som statens jernvägstrafikstyrelse afslutat för 1886, ställa sig prisen så märkvärdigt, att det är 8 å 9 pence billigare pris per ton levererade i Sundsvall än i Stockholm och Göteborg. Detta får sin förklaringsgrund deri, att, om dessa stora ångare få lossa i Norrland, de der hafva utsigt att få frakt tillbaka.

Utskottets åsigt, att svenska fartyg säkerligen med tacksamhet skulle hafva åtagit sig hela 1885 års koltransport till Sverige och ej blott nu öfverförda 24,000 tons, är ej riktig, ty det kan omöjligan löna sig med nu gängse kolfrakter att frakta kol till Stockholm, der utfrakter sedan ej kunna erhållas, utan hvarifrån man nödgas gå till norrländska hamnar i barlast för erhållande af utfrakt. Stora engelska ångare, hvilka, såsom redan nämnt är, ofta tillhöra sjelfva kolbolagen, kunna möjligen häruti finna någon fördel. Man finner äfven, att af statens import af kol till Stockholm under år 1885, utgörande 30,000 tons, ej mindre än 28,000 tons införts i engelska ångare, hvaremot af 24,000 tons, som under samma år infördes i svenska fartyg, ej mindre än 17,000 tons voro för Göteborg, och de ångare, som antogo frakter dit, voro så godt som uteslutande sådana, hvilka, i stadig fart från Göteborg, der erhålla utlaster på England hela året om. Till följd af dessa omständigheter kunde de nöja sig med en jernförelsevis låg hemfrakt. Huru jag således än ser saken, är det för mig tydligt, att staten har största fördelen af att uppgöra sina kolkontrakt på sätt hittills skett. Genom att dessa stora ångbåtar komma till Stockholm med kollaster och sedan gå upp till de norrländska hamnarne för att få utfrakter till England,

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cohes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenköl och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

så blir det en möjlighet att få de svenska exportartiklarne jern och trä billigare fraktade än annars skulle vara förhållandet, hvilken omständighet ju spelar en stor rol för dessa landets hufvudexportartiklar. Sedan jag nu sökt bedöma frågan hufvudsakligen från statens synpunkt, vill jag ej underlåta att se densamma specielt ur sjöfartsintresse. Ur denna synpunkt tror jag det är klokast att ej söka konstlade medel för sjöfartens upphjelpande, utan låta fri täflan konstfarande vara rådande, ty derpå förlorar icke sjöfarten, men landets andra näringar förtjena utan tvifvel derpå. Om vi fordra rättighet att deltaga i andra länders fraktfart med samma rätt som deras egna undersåter, så få vi ej heller frukta att se deras fartyg i våra hamnar. Jag tror deremot, att vi på helt annat sätt, än som nu blifvit föreslaget, hafva att höja och upphjelpa vår sjöfart. Vi böra söka att efter bästa förmåga utvidga våra reguliera förbindelser icke blott med europeiska utan äfven med transatlantiska hamnar; att bättre söka ordna vårt konsulatväsen och i allmänhet våra handelsförbindelser med utlandet; att borttaga olämpliga och orättvisa afgifter på sjöfarten, närmast lastpenningarna, samt att på staten söka öfverföra någon del af kostnaden för fyr-, båk- och lotsväsendet, lifräddningsanstalter m. m., så att de afgifter, fartygen för närvarande hafva, kunna minskas. Dessa lättnader skulle nemligen blifva till verklig hjälp ej blott för sjöfarten, utan äfven komma landets öfriga näringar till godo, ty ju mindre omkostnader sjöfarten har, desto billigare frakter kan den erbjuda. Detta gäller för öfrigt icke endast sjöfarten, utan äfven jernvägarne. Ju billigare staten får sina kol, och ju lägre driftkostnaderna blifva öfver hufvud, desto billigare kunna äfven frakterna sättas, och detta senare utgör just i våra dagar ett önskningsmål.

Jag tror således, att man icke bör vidtaga en åtgärd, som ökar driftkostnaderna för statens jernvägstrafik, utan tvärtom försöka nedbringa desamma, ty detta kommer äfven landets näringar till godo. Min öfvertygelse är alltså, att motionärens och Utskottets förslag icke är det rätta, samt att det aldrig kommer att få någon egentligen praktisk betydelse. Skulle det lika väl vara Kammarens och Riksdagens mening att ingå på ett sådant förslag, som Utskottet här framställt, så tror jag det icke tjänar till något, med mindre än Riksdagen på samma gång låter Kongl. Maj:t förstå, att, om några medel skulle komma att erfordras för fyllande af de ökade kostnader ett sådant förslag kan föranleda, Riksdagen äfven är villig att betala dessa.

Då jag för min del ej funnit skäl dertill, så vill jag yrka afslag å Utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde Herr *Arhusiander*.

Herr Boström anförde: Det har icke varit utan förvåning jag hört en af Kammarens främste målsmän för Sveriges sjöfart yttra sig så, som den förre talaren gjorde. Han började sitt anförande med att erkänna, att det vore illa stäldt för den svenska sjö-

farten, men att han likväl af intresse för denna samma sjöfart ansåge det af mig framställda förslag att i någon mån upphjelpa den vara olämpligt. För min del vet jag icke hvad sjöfarten skall lefva af, om icke på frakter, och äfven om för uppmuntrande af den svenska sjöfarten statsverket eller jernvägstrafikstyrelsen förlorade ett eller annat tiotusental kronor, så anser jag, att denna för statsverket obetydliga uppoffring vore väl använd, om dermed något kunde vinnas till upphjelpande af denna näring. När engelsmännen köpa virke från de norrländska hamnarne, förbehålla de sig att äfven få ombesörja dess utfraktande. Men när vi skola skeppa från utlandet, så öfverenskomma vi, att säljaren skall leverera varan fritt i svensk hamn, därför att det är bekvämare och förenadt med mindre besvär och omtanke. Jag medgifver väl, att det kan vara förenadt med besvär att befakta fartyg, ehuru väl jag tror, att med den stora konkurrensen på detta område besväret dermed är mindre betydande. Men tillika nödgas jag också medgifva, att, huru mycket än man anser sjöfarten böra tillgodoses, man, när man hör en målsman för den svenska sjöfarten uttrycka sig så som Herr Melin gjorde, får intrycket af tvekan, huruvida det kan vara skäl att göra något i detta afseende. Herr Melin talade om, att sjöfarten borde understödjas genom nedsättning af lastpenningar och andra afgifter, som betunga sjöfarten. Men en dylik nedsättning kommer ju till godo lika mycket utländska fartyg som svenska, hvidan hvarje lättnad i sådant hänseende äfven blir en lättnad för utlandet i konkurrensen med oss. Genom det af mig framställda förslaget skulle deremot Sverige tillskyndas någon fördel framför utlandet. Huru jag sålunda än ser saken, kan jag icke finna annat, än att det kunde vara förenadt med gagn att aflåta en så beskaffad skrifvelse, som jag föreslagit. I fråga om formuleringen, sådan den är af Utskottet föreslagen, synes mig väl den af mig i motionen föreslagna ordalydelsen ega företräde, men jag skall i detta afseende ej framställa något yrkande, utan åtnöjes med, om Utskottets förslag vinner Kammarens bifall. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och coles begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Herr *Fredenberg* instämde med Herr *Boström*.

Vidare yttrade

Herr *Ekman*: Då jag varit ledamot af det Utskott, som behandlat denna motion, anhåller jag få säga några ord till försvar för Utskottets förslag.

Herr *Melin* har påpekat, att, för att höja skeppsfarten, man måste använda andra medel, och han påvisade några sådana. Ja, för min del, tror jag icke, att det medel, som Utskottet föreslagit, är sådant, att det absolut hjälper sjöfarten. Herr *Melin* sade äfven, att det är ytterst bekvämt för trafikstyrelsen, att, såsom nu sker, köpa varan levererad i svensk hamn. Ja, att det är bekvämt måste medgifvas, men att det är nyttigt för landets skeppsfart, det återstår att bevisa. Han trodde äfven, att kolen skulle ställa sig dy-

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

rare, om svenska staten uppgjorde kontrakt om leverans i engelsk och icke i svensk hamn. Det kan ju vara möjligt, att så blir, men den ärade talaren kunde icke bevisa det, och det låter sig nog icke bevisas; ty jag tror för min del, att bland de engelska kolleverantörerna är så stor konkurrens, att trafikstyrelsen kan betinga samma pris för kolen i svensk som i engelsk hamn.

Samme talare sade vidare, att de engelska ångarne gå hit för oerhördt billigt pris, och det göra de verkligen. Men om svenska fartyg finge åtaga sig dessa kolfrakter, skulle de måhända kunna gå för samma pris. Det är nemligen möjligt att gå för en lägre frakt från England än t. ex. från en rysk eller tysk hamn, emedan priset på de kol, som man behöfver för ångbåtarnes egen drift ställer sig betydligt lägre i England än annorstädes. Och man må icke förgäta, att kolprisen spela en betydlig rol, då det blir fråga om den behållning, som ett fartyg har på sin frakt.

Herr Melin sade slutligen, att engelska fartyg gå till Stockholm med kolfrakt och sedan gå de upp till Norrland och lasta trävaror eller jern, men jag kan icke förstå hvad som hindrar svenska fartyg att, om de finge dessa kolfrakter, gå upp till Norrland och taga utfrakter i trä och jern.

Det är på dessa grunder jag tror det vore välbetänkt af Kamraren att bifalla en skrivelse till Kongl. Maj:t i den af Utskottet angifna riktning. Den omständighet, att under år 1885 24,000 tons stenkol hitförts med svenska fartyg, visar, att svenska fartyg dock funnit med sin fördel öfverensstämmande att taga dessa frakter, och de skulle säkerligen med tacksamhet öfvertagit hela kolfrakten.

Jag anhåller därför på grund af hvad jag nu haft äran anföra och hvad Utskottet anfört, att Kamraren ville bifalla Utskottets förslag.

Herr Dieden: Här talas om denna stenkolsimport för statens jernvägars behof, som om den skulle utgöra nära nog hela Sveriges stenkolsimport; men den utgör ju endast en försvinnande del af hela stenkolsimporten. Jag kan icke förstå, att Sveriges sjöfart kan väsentligt höjas derigenom, att svenska fartyg få privilegium på att frakta några tusen tons kol. Detta torde i allt fall icke vinnas genom det föreslagna stadgandet, utan torde därför erfordras lagstiftning i den riktning, som Herr Boström omnämnt, eller att jernvägstrafikstyrelsen skulle åläggas köpa kolen i England och sjelf ombesörja dess hitfraktande med svenska fartyg.

Herr Boström sade, att då engelsmännen köpa timmer i Norrland, göra de till vilkor att det skall fraktas med engelska fartyg; men så är väl icke fallet, utan ibland säljes varan levererad här och ibland levererad i England, och detta beror icke på någon lagstiftning, utan på öfverenskommelse mellan affärsmännen. I förra fallet blir fraktningen köparens ensak, i det senare säljarens.

Jag tror därför icke, att, hvad som här föreslås kan lända sjöfarten till någon nytta, utan endast komma att stå som en opinionsyttring, hvars afsigt lätt kunde missförstås och måhända väcka af-

voghet mot oss i England, som dock är vår förnämsta exportort. Så gerna jag vill gynna vår sjöfart, måste jag därför yrka afslag på Utskottets förslag.

Herr Cöster: Utskottets förevarande hemställan är hållen i så milda ordalag, att jag för min del icke skulle hyst någon tvekan att gå in derpå, om den icke rönt motsägelse från annat håll. Men då nu så skett, måste jag från frihandels synpunkt säga, att jag ej anser förslaget synnerligen välbetänkt. Man säger, att staten bör uppgöra med de engelska kolleverantörerna om användning af svenska fartyg. Men tillvägagångendet är icke så, utan staten uppgör om sina kolleveranser med svenska köpmän, hvilka i sin tur uppgöra med de engelska. Och sedan numera de stora ångfartygen börjat användas för trävarufrakter från Norrland, dit de i de allra flesta fall skulle afgå tomma eller i barlast, antaga de gerna stenkolsfrakter från England, stundom till ett orimligt billigt pris, så att t. ex. frakten för centner från England till Sundsvall i år utgör endast 15 öre. Uti dessa billiga pris ligger naturligtvis en stor vinst för staten, hvilken vinst torde kunna sätta jernvägsstyrelsen i tillfälle att nedsätta sina frakter. Men icke nog härmed. När de stora ångfartygen gå ut igen, behöfva de barlast, och jag vet till och med, att det inträffat, att de tagit jern i barlast utan frakt. Håri ligger sålunda en vinst N:o 2. Men en tredje vinst är för vår trävaruexport att få ut sina varor för så billigt pris som möjligt, hvartill utsigten att erhålla stenkolsfrakter vid hitgående icke så litet bidrager. Det gäller samma förhållande i afseende å skeppsrederierna som å spanmålsproducenterne, att de billiga prisen må kännas hårda för den enskilde, men äro af gagn för landet i sin helhet. Jag tror därför, att det föreliggande förslaget är opraktiskt, och föreställer mig äfven, i likhet med Herr Dieden, att det kunde väcka ond blod i England, om det antages. Jag vill icke göra något yrkande, men om frågan kommer till omröstning, så röstar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ekman. Jag vågar bestrida den uppgift, som den siste ärade talaren lemnat. Han sade först och främst, att det var aldeles bestämdt säkert, att svenska staten uppgör koluppköpen genom svenska leverantörer. Men det är ju klart, att den icke kan köpa engelska kol af svenska leverantörer, utan att sådant sker af engelsmän, ehuru det sker genom svenska agenter. Sålunda är det engelsmän, som sälja; ty icke hafva svenskar några kolgrufvor i England.

Vidare talade han om, att engelska fartyg äro så liberala, att de taga jern såsom barlast utan ersättning. Äfven denna uppgift tror jag vara apokryfisk; ty det vore bra märkvärdigt, om engelska fartyg först och främst gingo hit för så låga frakter, att jernvägsstyrelsen icke behöfver betala mer än fyra shillings pr ton från England till Stockholm och sedan gå tillbaka till England med jern såsom barlast utan att därför få någon ersättning. Det torde

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och coles begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Om åläggande för styrelsen för statens järnvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

väl vara just därför, att de få returfrakter, som det under sådana förhållanden kan löna sig att gå hit. Herr Melin upplyste äfven nyss derom, att de gå till de norrländska hamnarne för att taga returfrakter, så att jag tror, att den uppgift, som Herr Cöster lemnade, icke är fullt riktig.

En annan talare har sagt, att det ju icke är hela kolimporten till Sverige frågan nu gäller, utan blott en del deraf, ty hela denna import går till en million tons, under det att frågan nu gäller blott 70,000. Detta är väl sant, men det hindrar ju icke, att det kan vara till nytta för vår svenska handelsflotta, om den får frakta de tons, hvarom nu är fråga. Man kan ju icke föreskrifva några lagar i detta hänseende för enskilda, men för staten torde man väl kunna föreskrifva den lagen, att, då den har att välja mellan svenska och engelska rederier, den bör företrädesvis taga de svenska.

Herr Sven Nilsson: Jag tror, att Kammaren bör betrakta denna fråga, såsom en talare också redan sagt, hvarken ur frihandels- eller protektionistisk synpunkt. Min tanke är, att motionären med sitt förslag åsyftat endast att bereda svenska fartyg bättre frakter. Men då nu de, som skulle hafva mesta nyttan häraf, icke ansett detta förslag medföra någon nytta, så föreställer jag mig, att icke heller Kammaren bör fästa något vidare afseende dervid. Ur en synpunkt anser jag dock frågan icke vara oviktig och det är, att den berör England, med hvilket land i synnerhet den svenske jordbrukaren står i ett nära förhållande. Måne det då kan vara skäl att i oträngdt mål åstadkomma en skrivelse, som möjligen skulle leda till stridigheter med detta land, och der möjligen uppväcka ond blod, såsom en talare sagt? Jag tror icke detta är lämpligt, synnerligast som denna fråga synes mig vara af allt för ringa värde för att deraf göra mycket väsen.

På grund häraf yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ol. Melin: Jag har å nyo begärt ordet, emedan Herr Ekman velat bestrida den af Herr Cöster lemnade uppgift, att engelska ångbåtar i Stockholm taga jern såsom barlast utan frakt vid återvändandet via Norrland till England. Jag vill intyga, att förhållandet verkligen ofta är sådant, icke blott från Stockholm utan äfven från andra platser i vårt land. Naturligtvis beräknar denna ångbåt att få sin vinst på frakten af trä eller hafre, men då den behöfver barlast, så tager den jern dertill utan frakt, och detta är en fördel för exportörerne. Med anledning af Herr Boströms yttrande för en stund sedan, att det var ganska förvånande, att svenska skeppsredare icke bättre visste att bevaka sina intressen, så vill jag säga, att jag, som förut af mig är yttradt, väl anser sjöfartsnäringen betryckt, samt att det vore önskvärdt, om den kunde på ett kraftigt sätt underlättas, men då jag anser det nu föreslagna sättet olämpligt, så finner jag icke skäl att biträda detsamma utan afstyrker förslaget, i förhoppning att vår svenska sjöfartsnäring på ett mera verksamt sätt må blifva tillgodosedd.

Herr Cöster: Till svar på hvad Herr Ekman anfört ber jag få upplysa Kammaren, att jag besökt jernvägstrafikstyrelsen samt af generaldirektören erhållit muntlig uppgift på de firnor, med hvilka kolkontrakten för 1886 afslutats. Dessa äro flera aktade handelshus i Göteborg och Malmö, hvilka icke kunna betraktas såsom ombud eller agenter, men som jag icke vet, om jag har rätt att nämna deras namn, så gör jag det icke.

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och coaks begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Herr Melin har redan besvarat frågan om jerufrakterna. Men för att herrarne skola förstå detta ännu tydligare, så vill jag framhålla, att dessa ångbåtar väl beräkna sin hufvudvinst i utfrakter, som för det mesta bestå af trävaror, men om de kunna på sin hitresa frakta stenkol, så hjälper detta till vid fraktberäkningen, synnerligast som lastning af stenkol i England går så fort, att en stor ångbåt kan lastas på några timmar.

Hvad jernet beträffar, så vill jag nämna, att som dessa ångfartyg icke kunna lastas med endast trä, utan måste äfven hafva någon tyngre last, så taga de hellre jern till barlast fraktfritt, än de köpa t. ex. sten för ändamålet. Jag tror mig icke behöfva rätta flera af Herr Ekmans uppgifter.

Herr Dieden: Med anledning af Herr Ekmans yttrande, att dessa frakter skulle komma svenska handelsflottan till godo, så ber jag få erinra, att det är endast de största båtarna af svenska handelsflottan, som sysselsätta sig med stenkolsfrakter.

Herr Odell: Jag tror mig förstå, att det kan ligga i herrar enskildes enskilda intresse att få med utländska ångare skicka sina varor till utländska hamnar, oafsedt huruvida de hafva det ena eller andra såsom last till vårt land. Men hvad som är svårt att förstå för mig är, att, så snart det är fråga om vårt eget lands intresse, man söker, då man icke har några andra skäl att förebära, att skrämma oss, såsom man fordom brukade skrämma för turken. Vår vänskap med det ena eller det andra landet skulle störas, säger man, i fall vi i mer eller mindre mån sökte tillgodose vårt eget lands intresse. Det förefaller mig minst sagdt underligt, att vid hvilken sak som helst, som föres på tapeten, man förebär den omständigheten såsom skäl för motstånd. Jag undrar, om icke, i fall en större eller mindre del af den kolimport, som kommer in till vårt land, blefve befraktad med svenska fartyg, detta skulle vara såväl de svenska rederierna som hela landet till nytta. Jag inser icke heller, hvarför det skulle vara någon förlust, om de stora engelska ångarne här finge köpa sten till barlast. Jag tror icke, att det skulle vara ruinerande för oss. Sådana argument anser jag högst underliga.

Jag anhåller, Herr Talman, i vårt lands intresse om bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herrar *Petersson* i Hamra och *Östberg*.

Om åläggande för styrelsen för statens järnvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Herr Ekman anförde: Äfven jag tycker det vara underligt, att här talas om, att denna fråga skulle vara mycket liten, men ändå väcka ond blod hos den store nationen England. Om det är en liten fråga, så torde den väcka litet ond blod hos några engelska kolleverantörer. Men om några blifva stötta, tror jag att det finnes andra, som vilja lemna hvad svenska staten i detta afseende behöfver.

Vidare får jag med afseende å hvad en talare nämnde, att det endast är de största ångare, som taga kol hit, säga, att det icke är öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Då jag var uppe i järnvägstrafikstyrelsen för att taga reda på ifrågavarande förhållanden, så hörde jag, att kolfrakter hitförts med båtar, som icke lastade mer än 350 å 400 tons. Jag gaf särskildt akt derpå och frågade: Är det verkligen så små båtar, som gått hit med dessa koltransporter? Naturligtvis hitfraktas större delen af kolen medelst stora ångbåtar; men, som sagdt, det fans ock sådana på endast 300, 400 och 500 tons. Och sådana äro ju icke så synnerligen stora.

Beträffande Herr Cösters yttrande om barlasten, så blef det klart, då Herr Melin tillade: *via Norrland*. Jag trodde, att Herr Cöster menade, att båtarne gingo tillbaka till England för att å nya hemta kol och togo jern som barlast dit. Men då han menade, att de taga barlast för att gå upp till de norrländska sågverken, så ville jag blott påpeka, att det är en ren fördel att för sådant ändamål taga jern i stället för sten.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Arhusiander: Jag har i denna fråga instämt med Herr Melin, men sedan diskussionen fått den utsträckning, som nu är fallet, skall jag be att få yttra några ord särskildt.

Jag får då säga, att jag erkänner det beaktansvärda i motionärens framställning, emedan den åsyftar att lemna någon hjälp åt den svenska sjöfarten, som lider betryck liksom andra näringar. Men jag tror icke, att en sådan åtgärd, som Utskottet föreslagit, kan blifva af någon praktisk betydelse för vår sjöfart.

Här talas om, att man skulle använda endast svenska fartyg i vår fraktfart. Men jag vill upplysa herrarne om, att numera ske våra försäljningar, åtminstone hvad trä angår, så, att man säljer det fritt ombord i svensk hamn, och således hafva vi i de flesta fall icke med befraktningen att göra. Utländingarne, som köpa våra trävaror, se till att de kunna sätta sina frakter så billiga som möjligt, och fartygen, som äro pressade att gå med dessa billiga frakter, söka att få förtjenst genom att taga kol till Sverige. Dessa kol taga de också så billigt som möjligt, och följdén blir den, att svenska statens trafikstyrelse och enskilde kunna beräkna, att de hafva sina kol mycket billigare, då de få dem i svenska hamnar levererade till ett visst pris, än då de köpa dem levererade i utländska och sedan skola hafva besvär och ömtanke med befraktningen. Konkurrensen är så stor i fraktfarten, att jag tror, att utländingarne, som skicka sina fartyg hit att hemta trävaror och annat, kunna taga kolfrakterna mycket billigare än svenska fartyg kunna göra.

Genom ett sådant åläggande, som Utskottet föreslagit Kongl. Maj:t att lemna trafikstyrelsen, skulle således de kol, som behöfva användas, antagligen blifva onödigt fördyrade.

Huru behjertansvärd motionen än må vara, kan jag icke finna någon anledning att bifalla densamma, och jag yrkar därför afslag på Utskottets betänkande.

Om åläggande för styrelsen för statens järnvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Herr *Nyqvist* instämde i detta yttrande.

Herr *Jansson* i *Krakerud*: Jag vill på förhand förklara, att jag icke är hemmastadd på detta område. Jag begärde ordet endast för att uttrycka min förvåning öfver, att man vill påtvinga folk en fördel, som de icke vilja hafva. Man borde väl här taga någon hänsyn till hvad fackmännen yttrat. Herr *Melin* yttrade, att han såsom rederiegare icke hade någon nytta af det ifrågavarande skrifvelseförslaget. Jag tycker detta borde väga ganska mycket. Jag får säga, att, om man skulle vilja gifva mig en gåfva, så borde jag väl sjelf få hafva ett ord med i laget, ty jag skulle väl bäst veta, om jag hade någon nytta af denna gåfva eller icke. Detta gäller äfven här, och då rederiegarne säga, att de icke vilja hafva denna fördel, så kan jag icke förstå, hvarför vi, som icke äro hemmastadda på detta område, ändå skola bestämdt säga: »Vi måste hafva det här. Det kan icke hjälpas». Jag kan heller icke förstå, att detta skrifvelseförslag skall hafva någon egentlig betydelse.

Det heter här i klämman, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville anbefalla trafikstyrelsen för statens järnvägar, att så ordna sina koluppköp, att kolens hittransporterande kunde ske med svenska fartyg, såvida eljest antagliga anbud derå göras från svenska rederier.

Således synes det mig, som meningen skulle vara, såvidt jag kan förstå saken rätt, att koluppköpen icke skulle ställa sig dyrare för staten hädanefter än nu, eller att, der icke lämpliga anbud afgifves af svenska fartygsegare, trafikstyrelsen icke skulle fästa något afseende vid den saken. Men det synes mig, som om det icke heller nu skulle vara något hinder för svenska fartygsegare att framkomma med antagliga anbud; och jag kan icke tro, att trafikstyrelsen skulle vara så fiendtligt sinnad mot våra svenska redare, att den icke skulle antaga deras anbud, om de komme med lämpliga sådana, det vill väl säga, enligt hvad jag kan förstå, sådana anbud, som äro åtminstone lika med dem, som afgifvas af de engelska redarne.

Mig synes således, som förslaget hade en mycket ringa praktisk betydelse, och jag skall instämma med dem, som yrkat afslag å detsamma.

Herr *Wilhelm Carlson*: Herr *Talman*! Ehuru jag icke är skeppsklarerare, så vill jag bedja få yttra några ord i denna fråga, ty som den nu blifvit diskuterad, är den icke längre en fråga, som rör frakten för 24,000 tons stenkol, utan för mig har den öfvergått till en mera nationalekonomisk fråga; och det är för den skull jag ber

Om åläg- att få yttra mig. Vi hafva här nu af en talare från Sundsvall fått
 gande för sty- vitsordadt, att trävaruexportörerne sälja sitt trä fritt levererad ombord
 relsen för i svensk hamn och öfverlåta åt köparne att frakta sin vara till desti-
 statens jern- nationsorten på det sätt de för godt finna, men då här sättes i fråga,
 vägstrafik att att vi såsom svenskar skola försöka att betinga oss en liknande rätt i
 vid import af att vi såsom svenskar skola försöka att betinga oss en liknande rätt i
 stenkol och fråga om vår import af stenkol, då *tvekar* man, om det är något
 cokes begagna orätt i att vi skola få köpa stenkol i England med rätt att sjelfva
 svenska frakta dem med våra egna fartyg. Jag kan icke förstå det reson-
 fartyg. nement, som här förts. Om det är naturligt att engelska fartyg
 (Forts.) befraktas till Sverige för att hemta trä och taga last med af sten-
 kol, så måste det väl vara lika naturligt, att fartyg befraktas hit
 med stenkol och få hemta trävaror tillbaka från Norrland till
 England.

Hvad orsaken kan vara till att förhållandena gestaltat sig så,
 är icke lätt att förklara. Men det låter tänka sig, att här som på
 andra områden svenskarnes benägenhet att gynna allt hvad är ut-
 ländskt har sin hand med i spelet. Hvad som är säkert är, att
 engelsmännen äro större patrioter än vi i detta afseende. Ty tala
 vid en engelsman om hvilken artikel eller vara som helst, den må
 nu härleda sig från det eller det landet, så säger han: »det här är
 bättre, för det är engelskt». Detta är ett genomgående drag för
 hela nationen — engelsmannen sätter det nationella intresset fram-
 för det enskilda, personliga. Jag hoppas eller tror dock, att det
 icke är det personliga intresset, som talar, då här yrkas på förka-
 stande af Utskottets föreliggande förslag, utan att det är på sak-
 förhållanden man grundar sin mening. Säkert är emellertid, att
 saken är i hög grad beaktansvärd. Och icke tror jag, att det skulle
 väcka ond blod hos den engelska nationen, om vi hos vår regering
 anhölle, det hon måtte förständiga trafikstyrelsen att tillse, det kol-
 transportererna för statens jernvägars räkning måtte, så vidt möjligt
 är, ske med svenska fartyg. En skrifvelse från Riksdagen i detta
 syfte har utan tvifvel ett steg i den rätta riktningen, såsom egnadt
 att höja och befrämja så väl svensk näringsverksamhet i allmänhet
 som särskildt sjöfarten.

Jag yrkar bifall till utlåtandet.

I detta anförande instämde herrar *Svartling, Sjöberg* i Bodaryd,
Svensson i Rydaholm, *Jakobson, Jönsson* i Mårarp, *Örwall* och *An-
 dersson* i Knarrevik.

Herr Arnoldson yttrade: En föregående talare har sagt, att
 det nu föreliggande förslaget icke gerna kan vara antagligt för fri-
 handlare. Detta är icke min mening, och jag instämmer i hufvud-
 sak med den siste talaren, ehuru han icke framställt något bestämdt
 yrkande, hvilket jag deremot tar mig friheten göra.

Den förste talaren förklarade sig vara fullt ense med motio-
 nären och Utskottet deri, att den svenska skeppsfarten för närva-
 rande befunne sig i ett bekymmersamt läge samt därför vore i be-
 hof af hjälp från statens sida; men han ansåg, att hvarken motio-

närens eller Utskottets förslag här vore till något gagn. Till flera mycket beaktansvärda svårigheter, han härvid uppstälde, kunde han äfven lagt den, att det antal svenska fartyg, som egna sig för koltransport, är försvinnande litet mot antalet af dylika fartyg från det kolexporterande England.

Den ärade talaren gjorde en ganska graverande anmärkning mot Utskottet, då han, om jag rätt uppfattade honom, påstod, att Utskottets uppgift att af den stenkol, som åtgått för trafiken å statens banor under 1885, 24,000 ton hitfraktats med svenska fartyg, är oriktig; och till min förundran har jag icke hört någon motsägelse mot detta påstående från Utskottets sida. Jag hoppas dock att få höra det, innan diskussionen blir slut, och antager i alla händelser, att Utskottet haft giltiga skäl för sitt påstående. Om än den uppgifna kvantiteten af 24,000 tons möjligen är något för högt tilltagen, vill jag dock tro, att den utgör en anseelig bråkdel af detta tal. Och häruti ligger alltid ett sannolikhetsbevis för att åtskilliga svenska fartygsredare skulle vara villige att åtaga sig de transporter, hvarom här är fråga.

Om den praktiska betydelsen af framgång åt det föreliggande förslaget vågar jag icke göra något bestämdt uttalande. Må vara att både motionären och Utskottet möjligen väl högt uppskattat denna betydelse. I alla händelser råder ju en temligen allmän önskan att något måtte göras för denna näring, som näst, för att icke säga jemsides med, jordbruket verkligen är i behof af hjälp och uppmuntran.

Jag vill därför gerna rösta för ett lämpligt förslag i här omhandlade syfte. Men deremot kan jag icke obetingadt vara med om formuleringen af själfva klämman i Utskottets hemställan.

Det förefaller mig som om Utskottets förslag icke skulle vara någon förbättring af motionärens förslag i fråga om formuleringen. Det sägs i Utskottets kläm — och detta har varit föremål för anmärkning af föregående talare — »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville anbefalla trafikstyrelsen för statens jernvägar att för framtiden kontrahera om uppköp af stenkol och cokes för statens jernvägstrafik på sådant sätt, att *intet hinder måtte möta* att vid deras hitfraktande i så stor utsträckning som möjligt använda svenska fartyg.» o. s. v.

En sådan möjlighet finnes redan nu. Om styrelsen önskar att för koltransporterna i fråga mellan England och Sverige företrädesvis eller uteslutande svenska fartyg måtte användas, kan väl detta åstadkommas derigenom, att styrelsen uttalar en sådan bestämd önskan till mellanhanderna i Sverige.

Derefter heter det vidare i Utskottets förslag: »så vida eljest antagliga anbud derå göras från svenska rederier».

Jag kan icke förstå att detta skall vara något bestämdt att hålla sig vid. Motionärens och Utskottets mening torde väl vara, att något verkligt skall göras, att Riksdagen måtte uttala den bestämda åsikten, att styrelsen borde lägga sig vinn om att företrädesvis svenska fartyg måtte användas vid transport af den ar-

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cohes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

tikel, hvarom nu ur fråga. Under förutsättning att denna min uppfattning är riktig, tillåter jag mig föreslå, hufvudsakligen med motionärens egna ord, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville ålägga sin jernvägstrafikstyrelse att vid import af stenkol m. m. från utländsk ort i så stor utsträckning och på så billiga vilkor som möjligt använda svenska fartyg.

Herr Ol. Melin: Herr Arnoldson yttrade sin förvåning öfver, att ingen af Utskottets ledamöter besvarat en viss anmärkning, som jag gjort mot Utskottets förslag. Mig förvånar det icke alls, ty jag gjorde ej denna anmärkning så, som Herr Arnoldson uppfattat den. Jag sade endast, att Utskottet hade orätt i ett visst afseende, då det i betänkandet, vid fråga om de der 24,000 tons stenkol, säger, att det förhållande, att 24,000 tons stenkol år 1885 hitfraktats med svenska fartyg, skulle bevisa, att svenska fartyg med tacksamhet velat åtaga sig hela koltransporten. Min mening var endast att framhålla skilnaden i befraktningsafseende mellan Stockholm och Göteborg.

Herr Ekman: Herr Melin har nu förklarat, att ingen anmärkning gjorts mot Utskottets sifferuppgifter, såsom Herr Arnoldson trodde. Detta var således ett misstag af honom. — Herr Melin sade ju endast, att af 24,000 tons stenkol, som ensamt förts till Göteborg, hade 17,000 tons fraktats med svenska fartyg.

Hvad derefter beträffar klämman i Utskottets betänkande, som Herr Arnoldson fäste sig vid, så får jag säga, att det finnes en verklig skilnad mellan motionärens yrkande och Utskottets utlåtande. Motionärens yrkande går ut på att, så vidt möjligt är och i så stor utsträckning som möjligt, under alla förhållanden använda svenska fartyg, så att, om frakten på svenska fartyg skulle ställa sig en, två eller flera shillings dyrare, staten ändå skulle gå in på detta och således offra några tusental kronor till gagn för den svenska sjöfarten. Detta har Utskottet ansett sig ej kunna bifalla, och därför har det motiverat och formulerat sitt förslag såsom skett. Klart är, att, om man gifver bestämda instruktioner att under hvilka förhållanden som helst begagna svenska fartyg, det kan tänkas, att svenska rederier sammansloge sig och stipulerade den frakt de ville hafva. Derfor har Utskottet insatt de orden: »såvida eljest antagliga anbud derå göras från svenska rederier».

Medan jag har ordet, ber jag få påpeka, att då man sagt att det vore märkvärdigt, att man ville gifva bort en gåfva, då de, som skulle taga emot den, betacka sig för gåfvan, detta betackande då först kan hafva någon betydelse, om de, som här uppträdt mot förslaget, vore befullmäktigade att uppträda deremot af de svenska skeppsrederierna. Men jag känner många rederier, som skola vara mycket tacksamma för ett sådant erbjudande. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Pehrsson* i Norrsund.

Herr Cöster: Jag vill icke uppehålla Kammaren, men med anledning af att en talare kallade dem osvenska som icke vilja använda svenska fartyg, ber jag att få upplysa, att svenska handelsflottan kan utföra föga mer än en tredjedel af Sveriges produkter och att den sålunda är otillräcklig, hvadan vi äro alldeles tvungna att vända oss till rederierna i utlandet.

Om åläggande för styrelsen för statens jernvägstrafik att vid import af stenkol och cokes begagna svenska fartyg.
(Forts.)

Herr Waldenström: Jag har under den långa diskussionen försökt att få någon föreställning om hvad Utskottet egentligen menar med sitt förslag, men jag får bekänna, att detta har varit mig omöjligt. Utskottet säger i sin hemställan, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville anbefalla trafikstyrelsen för statens jernvägar att för framtiden kontrahera om uppköp af stenkol och cokes för statens jernvägstrafik på sådant sätt, att intet hinder måtte möta att vid deras hitfraktande i så stor utsträckning som möjligt använda svenska fartyg.

Kan man verkligen beskylla trafikstyrelsen för att hafva uppgjort sådana kontrakt, att kolleverantörerna varit förhindrade att använda svenska fartyg, om de funnit detta med sin fördel förenligt? Jag tror icke, att kontrakt om en enda leverans blifvit uppgjort, att deri lagts något hinder för användande af svenska fartyg, eller att trafikstyrelsen gifvit någon vink om eller beviljat någon särskild förmån för kolens hittransporterande med andra än svenska fartyg.

Sedermera säger Utskottet: »Så vida eljest antagliga anbud derå göres från svenska rederier». Men hvad är ett antagligt anbud? Om jag tager en last från England, det vare stenkol eller annat, och ett engelskt rederi åtager sig frakten för 5,000 kronor, men ett svenskt rederi begär 6,000, så förklarar jag detta senare anbud icke antagligt, och om än det svenska rederiet säger: »Jag är svenskt», så svarar jag: detta anbud är i alla fall icke antagligt. Ty med ett icke antagligt anbud menas i allmänhet ett sådant, som öfverskrider den summa, hvarpå ett annat anbud lyder.

Under sådana förhållanden är det mig omöjligt att begripa de sväfvande uttrycken i Utskottets förslag. Jag tror därför icke, att det vore af någon den ringaste nytta att gifva sitt bifall till Utskottets hemställan. Jag förenar mig således med dem, som yrkat afslag, icke därför att jag icke vill de svenska rederierna väl, utan därför att en skrifvelse sådan som denna endast skulle bereda regeringen besvär utan att vara de svenska rederierna till något gagn.

Herr Ekman: Jag vill ogerna upptaga Kammarens tid i denna sena timme, men jag måste dock förvara Utskottet mot dem, som säga, att utlåtandet är så illa skrifvet, att man icke kan förstå det-samma. Då det står, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville anbefalla trafikstyrelsen för statens jernvägar att för framtiden kontrahera om uppköp af stenkol och cokes för statens jernvägstrafik på sådant sätt, att intet hinder måtte möta att vid deras hitfraktande i så stor utsträckning som möjligt

använda svenska fartyg», så är det ju klart, att Utskottet vill säga att, då man vet, att svenska trafikstyrelsen nu uppgör leveranser att aflemnas i svenska hamnar, det vore meningen, att detta hinder skulle undanrödjas, så att trafikstyrelsen skulle uppgöra kontrakten på sådant sätt att leveranserna skulle ske i engelska hamnar. Trafikstyrelsen kan sedan göra med öfverfraktandet huru den vill. Nu säger Herr Waldenström vidare: antag, att de engelska rederierna vilja åtaga sig en frakt för t. ex. 5,000 kronor, men de svenska vilja hafva 6,000, då är ju detta senare anbud icke antagligt. Ja väl. Men antag, att det svenska rederiet sammaledes erbjuder sig att frakta samma kvantitet kol för 5,000 kronor, då ställer sig saken annorlunda. Då är det Utskottets mening, att det svenska rederiet skulle hafva företrädet. Att inse detta, är ju alldeles icke svårt.

Herr talman, jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjööcrona: Då meningarna äro delade om sättet, huru man skall upphjelpa sjöfarten, så vill jag med anledning af motionen påpeka, att ändamålet vinnes, om man hos Kongl. Maj:t anhåller att Kongl. Maj:t måtte förstärka statens trafikstyrelse, att den vid sina stenkolsfrakter från England måtte företrädesvis använda svenska fartyg. Och dermed är den striden slut. Vilja icke de svenska rederierna begagna sig häraf, så är detta deras egen sak.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som derunder förkommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels på bifall till herr Arnoldsons ändringsförslag och dels slutligen på afslag; och fann herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs.

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskott hemställt i Utlåtandet N:o 9 (i samlingen N:o 19), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har utlåtandet af Kammaren afslagits.

Omröstningen försiggick och visade 78 ja mot 56 nej, hvadan Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan; och skulle jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 40, i anledning af väckta förslag dels om jernvägsbyggnader för statens räkning och dels om statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 20), rörande herr C. A. Oléhns motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till lag om ecklesiastika boställens skötsel;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5, (i samlingen N:o 21), i anledning af väckt motion angående förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för utöfvande af medicinsk praktik; samt

Första Kammarens Protokollsutdrag N:o 124 innefattande delgifning af nämnde Kammares beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt motion om åtgärder för afskaffande af kollekter för statsändamål m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Anmälades och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 23, med förslag till Lag angående skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada; och

N:o 24, med förslag till Lag angående ändrad lydelse af 4 § i förordningen om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 7 Maj 1880.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *O. Erickson* i Bjersby under fyra dagar från och med den 3 instundande April. Kammarrens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
